د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
كتابونو د تاليف لوی رياست

پښتو

پنځم ټولگی

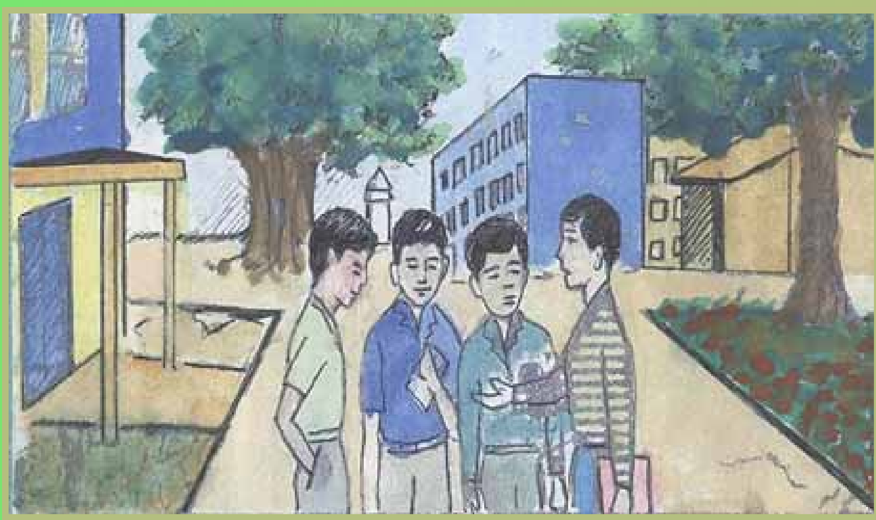

حا... کال: ۱۳۹۰هــ ش

Ketabton.com

... پــوري اړه
...كه منعه دی.

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

پنځم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

- د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت آمر.
- مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو دیپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

۱. دوکتور احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
۲. د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ایډیټ کوونکی.
۳. فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړې.
۴. د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پارتمنټ آمر.
۵. د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ غړی اود دې کتاب ایډیټ کوونکی.
٦. سیف الرحمن آشنا د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمټ ادیتور.

انځورگران:

نفیسه پوپلزۍ او محمد غالب الله یار.

عزیزالله د استقلال لیسې ښوونکی.

د محتویاتو، دینی، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمېټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی | دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې | هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی | د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو | د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي | پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي | هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي | لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به | لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر | وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

لړلیک

سرلیک	مخ
حمد	۱
حضرت عثمان رضی الله عنه	۳
غږ پوهنه	۵
مېلمه پالنه	۷
مترادفې کلمې	۹
غوره وېناوې	۱۱
بي بي عایشه رضی الله عنها	۱۳
متضادې کلمې	۱۵
معیوب هلک	۱۷
ملي یووالی	۱۹
متشابه کلمې	۲۱
ملګري ملتونه	۲۳
متلونه	۲۵
څپه (هجا یا سېلاب)	۲۷
بشر دوستي	۲۹
آزادي	۳۱
د نومونو جوړښت (ساده نوم)	۳۳
ګیدړه	۳۵
مرکب نوم	۳۷
اشر (ګډ کار)	۳۹
د کونړ سیند	۴۱
مشتق نوم	۴۳
موزیم	۴۵
دبست کلا	۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ژبې توري	٤٩
الوتکه	٥١
د کلام برخې (نوم)	٥٣
ټلویزیون	٥٥
دماین خطرونه	٥٧
دټپ ترل	٥٩
دنشه یي توکو زیانونه	٦١
دچینې غاړه	٦٣
خاص نوم	٦٥
ګل پاچا الفت	٦٧
عام نوم	٦٩
لمریز نظام	٧١
ابن سینا	٧٣
دوني ریښې	٧٥
چاپېریال یا محیط	٧٧
دمفرد او جمع نوم (مفردنوم)	٧٩
کولالي	٨١
نیوټن	٨٥
دجمع نوم	٨٧
شیدې پلورونکې	٨٩
صفت	٩١
مزارشریف اوبلخ	٩٣
د نوم اوصفت ترمنځ اړیکې	٩٥

لومړی لوست

حمد

موخه: دمتن لوستل ، ليکل ، د حمد په اړه معلومات ورکول او په شعر کې د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هځوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې په حمد کې د چا صفت او ستاينه کېږي؟
- تاسې دلو ی خدای (جل جلاله) د قدرت د ننبونښانو بېلګې ووايئ؟

پـــــه نـــامـــه د هغـــه خـدا ی مـــې دا بـيـــان دی
چې يـو نـوم يې په نـومـو نـوکې سبـحـــان دی
هـــم پـــادشـــاه دی دجـمـلـــه وو پـــادشـــاهـــانـو
هـــم دهـــــــر يـــوه سلـطــان پـــه سر سلطــان دی
هـغــه کـــار چې وهـــر چـــاوتــه مـشـکـل دی
هـــغـــــه کـــــار واړه وده وتـــه آســـــــان دی
څـــوک آفـتـــاب شـــي پــر آســمـــان راخـــېـژولـــی
ده آفـــتـــاب را خــــېـژولـــی پـــرآســــمــــان دی
څـــوک دلـمـــر پـــر مـخ حـجـاب شـي غـــوړولـــی
ده پـــټ کـــړی لـمـــر پـــه ابـــر کـــې پـنـهـان دی

(عبدالرحمن بابا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې دلوست په اړه څو پو ښتنې وکړي.
- ښوونکی دې نظم په لوړ اواز ولولي .
- ښوونکی دې د نظم مطلب په ساده ژبه په نثر واړوي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو معنی له یاده پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

- سبحان پاک
- سلطان
- حجاب
- ابر

۲. په لاندې کلمو کې عام او خاص نومونه وښیئ.

- کابل خاص
- ښوونکی
- کتاب
- خدای (جل جلاله)

دلوستل شوي نظم اصلي مفهوم په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

۳. دلاندې بیت مفهوم څه شی دی په خپلو کتابچوکې یې ولیکئ.

هغه کار چې وهرچا وته مشکل دی هغه کار واړه و ده وته آسان دی

ارزونه:

- آیا زده کوونکي شعر سم لوستلی شي؟
- دحمد په اړه خبرې کولی شي؟
- لوستل شوی شعر په نثر اړولی شي؟
- آیا زده کوونکي د کلمو مترادف شکل له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلوی خدای (جل جلاله) دقدرت دنښو نښانو په اړه څو جملې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

حضرت عثمان (رضی الله عنه)

موخه:دمتن لوستل، لیکل د حضرت عثمان (رضی الله عنه) پېژندنه او په متن کې دنومونو زده کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) څوک و؟
- حضرت عثمان (رضی الله عنه) زموږ د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) څووم یار دی؟

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) دریم یار دی، د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) له پیدا ایښت څخه پنځه کاله وروسته زېږېدلی دی دپلار نوم یې عفان و. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لار ښوونه داسلام په مبارک دین مشرف شو. د تقوا او حیا خاوندو. له لیک او لوست سره یې مینه درلوده، همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود کله چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) د اسلام په مبارک دین مشرف شو نو قرآن کریم یې په یاد زده کړ چې د هغه په پوهه کې یې لازیاتوالی راوست او د ده دخلافت په موده کې قرآن کریم په یوه مصحف کې را ټول شو.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) پرته له خلافت څخه سودا ګري هم کوله او له دې لارې څخه یې زیاته حلاله شتمني پیدا کړه او خپله شتمني یې داسلام دمبارک دین په لاره کې لګوله. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت عمر(رضی الله عنه) له شهادت څخه وروسته د مسلمانانو مشر وټاکل شو.

د خلافت په دوره کې یې ډېر فتوحات کړي او خلک یې داسلام سپېڅلي دین ته را بللي دي او دده مبارک د خلافت په وخت کې افغانستان ته هم داسلام سپېڅلی دین راورسېد.

دولس ورځې کمې دولس کاله یې خلافت وکړ او په پای کې د باغیانو او اسلام د دښمنانو له لاسه په داسې حال کې په شهادت ورسېد چې د قرآن کریم تلاوت یې کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن مطلب له زده کوونکو څخه وپوښتي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

- تقوا　　　پرهېزګاري
- سخاوت　　　ځوانمردي، ورکړه
- خلافت　　　استازیتوب، نیابت
- مصحف　　　دقرآن کریم کتاب
- شتمني　　　دارایي

۲. لاندې جملې ولولئ او نومونه په کې وښیئ! بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو .

۳. په لاندې جملو کې د ربط توري و ښیئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابو بکر صدیق (رضی الله عنه) پـه لارښـوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

- د تقوا او حیا خاوند و.
- همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود.
- له لیک او لوست سره یې مینه وه .

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دحضرت عثمان په اړه یې پو هه حاصله کړه؟
- په جملو کې نومونه پیدا کولی شي؟
- د ربط توري په جملو کې پیدا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

د متن نوې کلمې خپلو کتابچو ته ورسوئ او په جملو کې یې هم وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

غږ پوهنه

موخه:د متن لوستل، لیکل؛ د غږ پوهنې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې غږ پوهنه څه ته وايي؟
- غږ پو هنه څه شی څېړي ؟

غږ پو هنه : هغه پوهنه ده چې په ژبه کې د خبرو آوازونه څېړي.

لکه : مور_پلار ـ خور_ ورور ـ د(مور) کلمه درې غږونه (م، و، ر) لري د (پلار) کلمه څلور غږونه (پ، ل، ا ، ر) لري د کاکا کلمه هم څلور غږونه (ک، ا ، ک، ا) لري او د(ماما) کلمه هم (م، ا ، م، ا).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله او د غږیو هنې په اړه په کلمو کې ښېلګې وړاندې کړه.
- دغږونو د منځ ته را تللو په اړه خبري او معلومات ورکړه.
- ښوونکی دې څو کلمې په تخته ولیکي او پر زده کوونکو باندې دې کلموته بدلون ورکړي. لکه (لور) که د (ل) توري په ځای (ک) توری راشي د (کور) کلمه ترې جوړېږي چې په شکل کې هم بدلون راغی او د کلمې په معنا کې هم.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.
٢. زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او دهرې کلمې د لومړي توري په بدلون سره دې یوه بله معنا لرونکې کلمه ترې جوړه کړي.

(ناک، لور، نور، منډه، تېر، ګټه، جوړه، چم).

مثال: د (ناک) د کلمې د (ن) توري په ځای د (پ) توری وکارول شي د(پاک) کلمه ترې جوړېږي.

غږونه د سږو دهوا د را وتو په وسیله منځ ته راځي. هوا له سږوڅخه راووځي او دستوني، مرۍ، حنجرې، ژبې، تالو، سپږمو، غاښونو، ژبې او شونډوسره داړیکو په وسیله آواز پیدا کېږي د مثال په توګه د (ب) او (پ) دتوروپه آوازونو کې شونډې ترل کېږي اوپه یوه وار ښېرته کېږي دتلفظ په وخت کې خوله او شونډې پرانیستل کېږي او آواز له خولې څخه راووځي.

ارزونه:

- زده کوونکي په دې پوه شول چې غږونه له کوم ځای څخه را وځي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې کلمو ته دتوري په بدلون بله معنا لرونکې کلمه جوړه کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د لومړي توري په بدلون نورې مناسبې سمې کلمې ترې جوړې کړئ!.

(کار – مار – نوک – کټ – مور – بل).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل؛ د مېلمه پالنې په دود او رواج پوهېدل او په متن کې د صفت کلمې په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مېلمه درناوی زموږ په ملي دود کې ولې ارزښت لري؟
- که ستاسې کور ته مېلمه راشي دغه څه ډول خدمت کوئ؟

مېلمه پالنه زموږ په خلکو کې يو ډېر لرغونی ملي او ديني دود دی. افغانان مېلمه ته په درنه سترګه ګوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت کوي. او مېلمه دلوی خدای (جل جلاله) عطا ګڼي، که څه هم زموږ د ځينو خلکو اقتصادي حالت ښه نه دی خو کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دغه د قدر، درنښت او خدمت لپاره هر څه چې په کورکې لري په ډېر اخلاص يې پخوي

او په ډېر عزت يې ورته په مخکې ږدي. همدا راز زموږ خلک له خپلو مېلمنو سره په ورين تندي خبرې کوي په همدې توګه زموږ خلک هېڅکله داسې حرکت نه کوي چې د مېلمه د خپګان سبب وګرځي او په ډېره مينه ورسره ناسته ولاړه کوي، ځکه دوی په دې باور لري، که چېرې مېلمه ورڅخه خپه شو په حقيقت کې خدای (جل جلاله) او د هغه رسول (صلی الله عليه وسلم) ورڅخه خپه شول.

لنډه دا چې مېلمه پالنه دتاريخ په اوږدو کې دافغانانو يو غوره او ځانګړی صفت دی چې د نړۍ خلک ترېنه هم خبردي او زموږ دغه وياړلی دود په ډېر درناوي سره ستايي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- دمېلمه پالنې په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړئ چې هغوی په خپله خبرې وکړي.
- له متن څخه د بېلګې په ډول د (صفت) یوه کلمه د تختې پر مخ ولیکئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په متن کې د صفت نورې کلمې په خپله پیدا کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن له یو بل سره په چوپتیاولولئ!

٢. دمېلمه پالنې په هکله دې د ټولګي مخکې خبرې وکړي.

٣. په لاندې جملو کې د فعل او ضمیر کلمې وښیئ او بیا یې په خپلوکتابچو کې ولیکئ.

- کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه دقدر، درنښت اوخدمت لپاره هرڅه چې په کور کې لري په ډېر اخلاص یې ورته پخوي او په ډېر عزت یې دهغه په مخکې ږدي.
- خلک دخپلو مېلمنو سره په ورینه تنده خبرې کوي او د هغوی د حال او احوال پو ښتنه کوي.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې دلومړي توري په بدلون داسې بله کلمه ترې جوړه کړئ چې معنا لرونکې وي.

لکه: (کور ـ پور ـ حال ـ مینه ـ حرکت)

ارزونه :

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د مېلمه پالنې په اړه په شفاهي توګه معلومات وړاندې کولی شي؟
- په جملو کې یې د صفت کلمې پیدا کړی شوې؟
- په ورکړل شوو جملو کې یې د فعل او ضمیر کلمې پیدا کړی شوې ؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مېلمه پالنې په اړه اووه کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

مترادفې (هم معنا) کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د مترادفې کلمې پر معنا او مفهوم باندې پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- مترادفې کلمې څه ډول کلمو ته ويل کېږي؟
- ايا څوک د مترادفې کلمې بېلګې يادولی شي؟

مترادفه کلمه : هغه کلمه چې په شکل اوبنه کې سره تو پيرلري او معنا يې سره ورته وي مترادفه کلمه بلل کيږي.

لکه: په لاندې کلموکې چې مترادفې کلمې ليدل کېږي.

کوښښ	زيار
ښکلې	ښايسته
تيره	ډېره
نړۍ	دنيا ، جهان
لوی	غټ

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله.
- دمترادفې کلمې په اړه معلومات له بېلګو سره ورکړه.
- زده کوونکي وهڅوئ چې نورې مترادفې کلمې له ياده ووايي او هم يې معنا پيدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کرښه وکاږي.

- انسان چې روغ او جوړ وي ښه کار کولای شي.
- زرغونه داْز موينې په تېرولو ډېره خوشحاله او خوښه ښکاري.
- زموږ د پښتو ښوونکی پاک او سپېڅلی ځوان دی.

۳. د لاندې کلمو مترادفې یا هم معنا کلمې له چوکاټونو څخه پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ډېر -----------
وطن -----------
دنده -----------
چاپېریال _____
ښکلی ______

هېواد	وظیفه	ښایسته
زیات	شاوخوا	

۴. لاندې متن ولولئ! مترادفې کلمې په کې پیدا او په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

رنګینه او امین خوراو ورور دي .دوی په یوه شنه او زرغون بڼ کې خوښ او خو شحاله روان وو. هغوی ښکلي او ښایسته کالي اغو ستي وو. دواړه په بڼ کې داسې ښکارېدل تا به ویل چې هېڅکله یې ناروغتیا اوناجوړتیا نه ده لیدلې او تل همداسې روغ او جوړ دي. دبڼ په هره خوا کې خوښي او خو شحالي وه. هرې خواته د مر غیو چغهار، سندرې اوناري وې. ورو ورو ربا مخ په کمېدو شوه. هره خوا تپه تیاره او تور تم شو، په آسمان کې برېښنا شوه. باران په اورېدو پیل وکړ. رنګینه او امین دواړه په ځغاسته او منډه کورته لاړل.

ارزونه:

- څوتنه زده کوونکي دې ځواب ورکړي چې مترادفې کلمې څه ډول کلمې دي؟
- څوتنه زده کوونکي دې یو بل ته مترادفې کلمې ووایي او بل تن دې دهغو کلمو هم معنا پیدا کړي.
- ایا زده کوونکی دمترادفو کلمو په معنا او مفهوم پوه شول؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې څو مترادفې کلمې ولیکئ. معنا یې پیدا او بیایې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

غوره وینا وې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دغوره وینا په مطلب پوهېدل، پـه هغـو عمـل کول او په ویناووکې د مترادفو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو له چا ښخه غوره ویناوې اورېدلې دي؟ که مو اورېدلې وي ویې وایئ؟
- غوره ویناوې کومو ویناوو ته وایي؟

۱- هسې ښتینې ملګرې وموځ چې په ښه ورځ مو مجلس پرې ښایسته وي او په سخته ورځ مو ملا تړ شي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

۲- هر څوک چې زموږ عیبونه را ښیي پاک خدای (جل جلاله) دې پرې ورحمیږي.

حضرت عمر (رضی الله عنـه)

۳- غم او نهیلي د بېکاره خلکو صفتونه دي.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

۴- د سړي قدر د هغه د علم او ادب پـه اندازه پـه کـار دی، نـه د هغـه د شـتمنۍ او نسب له مخې.

حضرت علي کرم الله وجهُـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- غوره ويناوې ولوله او په مطلب يې خبرې وکړه!
- له زده کوونکو څخه د غوره وېناوو مطلب په هکله پوښتنې وکړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. غوره وېناوې په چوپتيا سره ولولئ!

۲. دهر ګروپ يو کس دې د ټولګي مخکې ديوې وينا په مطلب خبرې وکړي.

۳. دلاندې کلمو هم معنا پيدا او په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(ملګري، مجلس، ښايسته، عيبونه، پاک، غم، صفتونه، قدر، علم، شتمنۍ تلاوت، عبادت ، نهيلي)

۴. غوره وېناوې ولولئ او بيا د هرې وينا مطلب په خپلوکتابچو کې وليکئ.

ارزونه:

- ايا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي؟
- دغوره وېناوو په مطلب پوه شوي او خبرې پرې کولی شي؟
- دورکړل شوو کلمو هم معنا يې پيدا کړای شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

(عيبونه، نيمګړتياوې عبادت، ناهيلي، نا اميدي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

بي بي عايشه (رضی الله عنها)

موخه: د متن لوستل ، ليکل، دبی بی عايشی رضی الله عنها په اړه معلومات او په متن کې د صفت د کلمو په ګوته کول دي.

هڅو ونکې پو ښتنې:

- ويلای شئ چې بي بي عايشه (رضی الله عنها) څوک وه ؟
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) زموږ د ګران پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څه کيده؟

د مسلمانانو مور بي بي عايشه (رضی الله عنها) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) لوروه ، چې په مکه معظمه کې زېږېدلې او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د بي بي خديجې (رضی الله عنها) تر وفات وروسته ورسره واده وکړ. له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې د ديني علم زده کړ. داډېره پوهه او عالمه بي بي وه.

ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل زده کول او د سختو مسئلو پو ښتنې به يې ور څخه کولې. دا هم ديا دولو وړده چې زيات شمېر احاديث ترې روايت شوي دي، د الله (جل جلاله) د کتاب د علم په وسيله خلک ډېرو لوړو مرتبوته رسېدلي دي.په يوه حديث شريف کې دا موضوع داسې بيان شوې ده:

((د علم زده کړه په هر (نارينه او ښځينه) مسلمان باندې فرض ده.))

بي بي عايشه (رضی الله عنها) هم د علم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

بي بي عايشه (رضی الله عنها) د (۲۲) کالو په عمر په مدينه منوره کې وفات او هلته خاورو ته وسپارل شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- ښوونکي دې دبي بي عايشې (رضی الله عنها) په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن په چوپتیا سره د يو بل په مرسته ولو لئ!
٢. دلاندې جملو تش ځايونه په در کړل شوو مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) په مکه معظمه کې زيږېدلې.... (ده، دی)
- له حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) څخه يې ------ علم زده کړ. (ديني ، اخلاقي)
- داډېره پوهه او عالمه بي بي ---------. (دی ، وه ، ده).
- ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل -------------.
- (زده کول ، ياده ول)
٣. لاندې جملې ولولئ ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او بيا د صفت کلمې لاندې کرښه وکاږئ.
- داډېره پوهه او عالمه ښځه وه.
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) د علم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله معلومات ورکولی شي؟
- دجملو تش ځايونه په مناسبو کلمو ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله يوه لنډه مقاله وليکي چې له شپږو کرښو څخه لږه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

متضادې کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، او د متضادې کلمې په معنا او مفهوم پوهيدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په مخکې ټولګيو کې متضادې کلمې لوستلې دي؟ که مو لو ستلي وي څو بېلګې يې ووايئ!
- ستاسې په نظر متضادې کلمې څه ډول کلموته وايي؟
- آيا کوم شئ چې څو متضادې کلمې پر تخته وليکئ؟

متضادې کلمې: هغه کلمې دي چې د معنا له پلوه يوه د بلې ضد وي. لکه په دې کلمو کې:
(تور _ سپين) (ژړا _ خندا) (اور _ او به)

لاندې جملې ولو لئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده.

- ❖ د پسرلي په سرکې شپه او ورځ سره برابره وي.
- ❖ په ژمي کې هوا سړه وي او انسان توده هوا خوښوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ➢ ښاغلی ښوونکی دې متن ولولي.
- ➢ د متضادو کلمو په اړه دې معلومات ورکړي او بېلګې دې له زده کوونکو څخه و غواړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. لاندې بيتونه ولولئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ! تر متضادو کلمو لاندې کرښه وکاږئ!

کارګران مو شپه او ورځ په کارلګيا دي
د هېواد سختو دردونو ته دوادي
دژوندون سرې تودې زغمي په مينه
دو طن د ابادۍ لار کې فنا دي

(محمد عثمان ټزند)

۲. تاسي هم ددې چوکاټ په څېر په خپلو کتابچو کې يو چوکاټ جوړ کړئ او بيا د هرې کلمې په مخ کې يې وليکئ.

سپين : تور
ډېر :
غښتلی :
يووالی :
ښکلا :

۳. د لاندې جملو د نښه شوو کلمو ضد په چوکاټ کې پيدا کړئ او د جملو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

لږ ، واړه ، بدرنګ ، تاوان

- په افغانستان کې لوی او واړه غرونه ډېر دي. ______کم___.
- دغو غرونو زموږ هېواد ښکلی کړی دی. ____________.
- زموږ په هېواد کې لوی غرونه هم ډېر دي ______________.
- زموږ دهېواد غرونه موږ ته ډېره ګټه لري ________________.

ارزونه:

- زده کوونکي دمتضادې کلمې په معنااو مفهوم پوه شول؟
- ايا زده کوونکي دمتضادو کلمو په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې متضادې کلمې په جملو کې وکاروي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو متضادې کلمې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

معیوب هلک

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د معیوب هلک حقونو ته درناوی کول او د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د معیوبینو په هکله څه ویلی شئ؟
- مونږ باید له معیوبو خلکو سره څه وکړو؟

حبیب په یوه پښه معیوب دی دوه کاله مخکې کله چې هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و، په یوه ماین برابر شو او په دې پېښه کې یې خپله پښه له لاسه ورکړه. هغه ډېره موده غمجن و، ځکه هغه نه شو کولی چې له نورو هلکانو سره لوبې وکړي.

د حبیب ځینو ملګرو له ده سره ملګرتیا پرېښوده د حبیب څو ښه ملګري د هغه په حال خواشیني وو. هغوی دا فکر وکړ چې څنګه له حبیب سره مرسته وکړي. هغوی داسې لوبې پیل کړې چې په هغو کې حبیب هم برخه اخیستلی شوه.

ناصر د حبیب همزولی و. هغه ته دا ښکاره وه چې حبیب له زده کړې سره ډېره مینه او علاقه لري. هغه حبیب د ښوونځي تللوته و هڅاوه. اوس حبیب په پنځم ټولګي کې دی او ښوونځي ته د لکړو په مرسته ځي، حبیب په درسونو کې ډېر تکړه دی. له نورو زده کوونکو سره هم په درسونو کې مرسته کوي.ټول ښوونکي له هغه څخه ډېر خوشحاله دي. د حبیب کورنۍ، ملګري او ښوونکي له ده سره ډېره مینه لري. ځکه حبیب ډېر زیار باسي او د ژوند په هره برخه کې بریالی دی. حبیب وایي زه به په راتلونکي کې د معیوبینو د مرستې لپاره ډېر خدمتونه وکړم. اوس حبیب د روغو هلکانو په څېر ژوند کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د معيوبينو سره د مرستې په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړه!
- زده کوونکي و هڅوه چې په دې اړه د ټولګي په مخکې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن دې په لوړ اواز ولولي.
۲. دلاندې نوو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو ترڅنګ وليکئ.

معيوب___________
خواشينې________
پيل____________
وهڅاوه _________

تشويق يې کړ عيبي خپه شروع

۳. لاندې جملې ولولئ! په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او د ضمير تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- هغه له خپل پلار سره کوندې ته روان و.
- د حبيب ځو ښه ملګرې د هغه په حال خواشينې وو.
- هغوی داسې لو بې پيل کړې چې په هغو کې حبيب هم برخه اخيستلی شوه.

۴. پو ښتنې:

- حبيب د څه شي له کبله معيوب شوی و؟
- هغه ولې غمجن و؟
- حبيب له کومولوبو څخه خوشحاله شو؟

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دنو يو کلمو هم معنا پيدا کړی شوې؟
- په جملو کې يې د ضمير کلمې پيدا کړې؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د معيوبينو په هکله شپږ کرښې مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

ملي یووالی

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د نظم په معنا او مفهوم پوهېدل او په متن کې د متضادو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ملي یووالی څه ته وایي؟
- د ملي یووالي په ارزښت خبرې وکړئ؟

هره پانه یې لایقه د ستاینې — په یو باغ کې وي ولاړې ډېرې ونې
په یوه هواکې ټولې لوېدلې — له یوې ویالې اوبه ورته راتللې
ښه او بدې وو شریک یو بې واکداره — ددې ټولو یو خزان او یو بهارو
لکه ګوتې دیوه وجود د لاس وي — ځینې جګې ځینې ټیټې کوز او پاس وي
د منې او ناک توپیرله و را معلوم و — چنار لوړ و شفتالو لکه ماشوم و
هر مرغه مو پیژانده له خپل آوازه — د مرغانو وې نغمې پکې خورازه
لکه وي چې ولسونه په وطن کې — رنګارنګ ګلونه وو یوه چمن کې
مالیار و په هره ونه ډېر زهیر — په حقونو کې یې نه وڅه توپیر
په تمامه معنا یو واحد ملت و — یو له بله یې په هرڅه کې شرکت و
پکې هر قسمه ګلونه بوټي ګوره — لکه باغ یو مملکت وګڼه وروره
ببل رنګونه، ببل غږونه، ببل خویونه — دوه سکه ورونه لري ببل ببل نومونه

مګر دواړه او سیدونکي دیو کور وي
د یوې سترګې په کور کې سپین او تور وي

ګل پاچا الفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- شعر معنا کړه اوپه مفهوم يې رڼا واچوه!
- پر زده کوونکو باندې په شعر کې متضادې کلمې پيدا کړه! او پرتخته يې ور باندې وليکه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. دلاندې کلمو متضادې کلمې پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو تر څنګ وليکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ!

الف: ښه ________ ت: ځګې ________ هـ: شپه ________

ب: بهار ________ د: لوی ________

۲. دلاندې پوښتنو سم ځوابونه وټاکئ.

- له ځګو اوتيټو ونوڅخه مطلب څه دی؟

الف) د ملي يووالي ښېګڼې پېژندل.

ب) د مشرانو او همزولو پيژندل.

۳. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ «د مرغانو وي نغمې پکې ښوروازه»

الف: د شعرونو او سندرو ډولونه.

ب: د مرغانو خبرې کول.

۴. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ «رنګارنګ ګلونه وي يوه چمن کې»

سم ځواب يې په نښه کړئ او بيا يې خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: دنرګس، غاټول او ګلاب ګل ونه دي.

ب: په يوه وطن کې د بېلابېلو قومونو ګډ اوسېدل دي.

ج: دچمن د ګلانو پېژندنه ده.

ارزونه:

- زده کوونکي شعر روان اوسم لوستلی شي؟
- ايا د شعر په اصلي مفهوم خبرې کولی شي؟
- په لوستل شوي شعر کې د متضادو کلمو ضد له ياده پيدا کولی شي؟
- زده کوونکي ددې وړتيالري چې د بيتونو د مطلب په هکله خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د يووالي په هکله څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

متشابه کلمې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د متشابه کلمو په معنا او مفهوم پوهيدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- متشابه کلمې (ورته کلمې) څه ډول کلمې دي؟
- د متشابه کلمو بېلګې څوک ويلی شي؟

متشابه کلمې: هغو کلموته وايي چې په ليکلو کې يو بل ته ورته وي خو په معنا کې سره توپير ولري، لکه په لاندې بيت کې چې ليدل کېږي:ـ

لکه په دغو جملو کې:

۱. ولې دې له ولې څخه داسې وپوښتل؟
۲. زه تل هغه کوم چې د خبرې تل ته ځان ورسوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز و لولئ.
- د متشابه کلمې په اړه معلومات ورکړه او څو متشابه کلمې پر تخته ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ او د متشابه کلمې تعریف له یاده زده کړئ!
۲. لاندې جملې ولولئ او د هغو کلمو معنا ګانو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده.
   - دبزګر لور په لوکې مات شو.
   - انارګل زما کین لور ته ناست دی.
   - توریالي وویل، «چې دا پښتې ډېر سپک دی.
   - سپک سړی د چانه خوښیږي.
   - وړ مې دروند پښتې جګ کړ.
   - دروند انسان د هر چا خوښیږي.
   - بېل د بزګر لپاره ضروري آله ده.
   - اخک د خپلې کورنۍ څخه بېل ژوند کوي.
۳. په لاندې بیتونوکې د کومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده تاسو یې بله معنا پیدا او په جملو کې یې وکاروئ.

سور د تور سره هیڅکله نه جوړیږي	دا قانون د طبیعت دی چې چلیږي
خو انسان چې بیا په تور کله تورن شي	خړ به ګرځي بیا هیڅکله نه سپینیږي

(جلاد حکمتي)

۴. لاندې کلمې ولولئ او بیایې په بیلا بیلو معنا ګانو کې وکاروئ کومې دي؟

ارزونه:

- زده کوونکي ویلی شي چې متشابه کلمې څه ډول کلمو ته وایي؟
- ایا زده کوونکو په جملو کې متشابه کلمې وپېژندې او دهرې کلمې په معنا پوه شول؟
- څو تنه زده کوونکي دې په لوستل شوو بیتونو کې د متشابه کلمو معنا ګانې په شفاهي توګه ووایي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متشابه کلمې تعریف په یاد زده کړي او بېلګې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

ملګري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د ملګرو ملتونو پېژندل او د ملګرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ایا ویلی شئ چې ملګري ملتونه څه ډول سازمان دی؟
- د ملګرو ملتونو د سازمان اصلي موخه څه ده؟

«ملګري ملتونه» یو نړیوال سازمان دی چې په **۱۹۴۵** ع کال کې یې دیو شمېر هېوادونو له خوا بنسټ ایښودل شوی دی. د دغه نړیوال سازمان د جوړېدو اصلي موخه داده چې د کړکیچونو، جګړواو نښتو مخنیوی وکړي او د بېلابېلو هېوادونو ترمنځ د پوهاوي او سوله ییز ژوند لارې چارې برابرې کړي. دغه سازمان له جوړېدو څخه ترنن پورې د نړۍ په ډېروسیمو کې جګړې او شخړې د پوهاوي له لارې حل کړې. د شخړو او ستونزو و پرحل سر بېره د نړۍ په ګڼ شمېر هېوادونوکې یې ډېرې ودانۍ، روغتیایي او پرمختیایي پروژې هم بشپړې کړې دي. دا سازمان بېلابېلې څانګې لري چې یونیسف اود مهاجرینو عالي کمیشنري یې لویې څانګې دي. د مهاجرو عالي کمیشنري د نړۍ په زیاتو هېوادونو کې دجګړو، طبیعي پېښو لکه زلزلو، سېلابونواو نورو ستونزو له کبله له بې ځایه شوو او بېرته ستنېدونکو خلکو او مهاجرو سره مرسته کوي.

یونیسف د ماشومانو او ځوانانو دښووني او روزنې او دهغوی د پالنې په برخه کې مرستې کوي. دغه راز دا څانګه ماشومانوته خواړه، روغتیایي درمل او په اونور مواد هم برابروي.

له دغو دووڅانګو پرته دملګرو ملتونو سازمان نورې څانګې هم لري چې هغه دادي:

۱- د خوړو نړیوال سازمان چې غذایي مواد برابروي او د کرنې او مالدارۍ سازمان چې د کرنې بېلابېل تخمونه او دمالدارۍ چاروته وده ورکوي داسازمان له کروندګروسره مرسته کوي.

۲- د روغتیایي چارو نړیوال سازمان چې په سیمه ییزو صحي چارو کې مرسته کوي.

۳- یونسکو چې د تعلیمي، علمي او کلتوري برخو مسؤولیت پر غاړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- د ملګرو ملتونو په هکله د زده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لاندې نوې کلمې په چوکاټ کې معنا شوې دي تاسو يې په جملو کې وکاروئ!

هدف	موخه
غذا	خواړه
شخړو	جګړو
ستونزو	مشکلاتو
کړکېچونو	جنجالونو

۲. يونيسف څه فعاليتونه ترسره کوي؟ په خپلو کتابچو کې يې ځواب په څو کرښو کې وليکئ.

۳. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

الف: ملګري ملتونه يو ______ سازمان دی.

ب: ددغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي هدف دادی چې د کړکيچونو، جګړو، او نښتو _______ وکړي.

ج: د کرنې او مالداري سازمان د _______ تخمونو په برابرولو کې مرستې کوي.

د: يو نسکو د ______ ابداتو څارنه کوي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د ملګرو ملتونو په هکله څو کرښې مقاله وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

متلونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متلونو په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هځوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر متل څه ته وايي؟
- څوک کولی شي چې متل ووايي؟

متلونه هغه پراخې مفهوم لرونکې، لنډې او زیاتره په وزن برابرې ویناوې دې چې دیوې خبرې د ټینګار او ښکلا لپاره په خبرو کې ویل کېږي او دټولنې د تجربو زیږنده وي . په متل سره دیوې ټولنې فکرونه او دودونه له یوه نسل څخه بل ته او له یوه ولس څخه بل ولس ته لیږدول کېږي او دخبرو ښکلا پرې زیاتیږي او پر مخا مخ لوري سمدلاسه اغېزه کوي. په خلکو کې مشهوره ده چې په هر متل کې د یوه کتاب مفهوم پروت دی:

(څه چې کرې هغه به رېبې)

نړۍ د پټې مثال لري او دانسان ټولې چارې او کړه وړه دتخم په څېر دي . انسان چې په دنیا کې هرڅه کوي اوهره چاره چې سر ته رسوي هرو مرو به د خپلوکړو پایله تر لاسه کړي. که یې ښه کړي وي ، نو ښه به ترې اخلي اوکه یې بد کړې وي نو بد حاصل به ترې اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د متلونو په هکله د زده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه وغواړه چې متلونه ووايي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. په لاندې جملو کې متل په نښه کړئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

- په یوه ګل نه پسرلی کېږي.
- کوږ بار تر منزله نه رسیږي.
- د اوبو څاڅکي باران جوړوي.

۳. لاندې متلونه ولولئ او مطلب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ:

- خدایه لوی مې کړې لویې رامه کړې.
- له لوږې مړ شه خو د منت دارو مه خوره.
- د ورغوي تڼاکه مرغلره ده.
- اول سلام پسې کلام.

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي ؟
- دمتل په معنا او مفهوم پوه شول؟
- د متل په هکله خپل معلومات وړاندې کولی شي ؟
- ایا په دې وپوهېدل چې هر متل ځانته دکارولو ځانګړی ځای لري؟

کورنۍ دنده:

که غر لوړ دی په سر یې لار ده) یعنې څه؟ مطلب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

څپه (هېجا - سېلاب)

موخه: د متن لوستل، ليکل، د څپې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې څپه يا هجا څه ته وايي؟
- آيا تاسې کومه کلمه په څپو اړولی شئ؟

(څپه، هېجا يا سېلاب) د اوازونو دبند ښت له مخې ديو ي کلمې بيلولو ته هيجا وايي. ديوې کلمې دڅپو شمېر د همغې کلمې د غږونو په شمېر پورې تړلی دی. لکه په لاندې کلمو کې مثالونو ته ځيرشئ.

پښتانه – درې برخې يعنې پښ / تا /نه درې څپې لري، (بزګر) – دوې برخې يعنې بزګر دوې څپې لري (بڼ – يوه برخه يعنې يوه څپه لري.

لاندې متن ولولئ! هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده. تاسو يې هيجا کړئ!

نن زلمي او دده خور ملالۍ دښوونځي د اداري په لارښوونه ګډ کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره يې دښوونځي چاپېريال او ټولګي پاک کړل.

زده کوونکي لـه خپلو ښوونکو سره په ډېره مينه دښوونځي په پاکوالي بوخت وواو په پای کې يې خپل ښوونځی پاک او سوتره کړ، دزلمي او ملالۍ دا کار ډېر خوښ شو. کله چې دوی له کار څخه وزګار شول او بېرته کورته راغلل، نو داکيسه يې خپلې مور او پلار ته وکړه.

پلار يې هغوی ته وويل: بچيانو داډېر ښه کار دی مونږ بايد خپل کور، کلی، ښوونځی او خپل هېواد دمتوپه زور پاک او سو تره وساتو او هڅه وکړو چې د کور کلي او هېواد په سمسورتيا کې په ګډه نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړو چې زمونږ و بچاړ هېواد ښيا ودان او سمسورشي او زمونږ خلک لـه بد بختۍ څخه وژغورل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دڅپې په اړه معلومات ورکړي او دکلمو دڅپو یا هیجا په کارولو کې دې زده کوونکي وهڅوي چې دکلمو هیجاوې مشق او تمرین کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ!
۲. زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې ووایي چې څو څپې لري.

سر	مخ	لاس	قلم	کتابچه	پوهنځی
رڼا	ورځ	شپه	تیوله	درملتون	
کړاو	لار	څوکۍ	پښې	تتار	لوګړی
ورېمه	ښوونکی	مېوه	منه	ختیکی	

۳. زده کوونکي دې یو بل ته څو کلمې املا ووایي او بیا دې کلمې په څپو واړوي او څپې دې وشمېري.

ارزونه:

- له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څپه یا هیجا څه ته وایي؟
- زده کوونکي دې په خپله خوښه څو کلمې په کتابچو کې ولیکي بیا دې په څپو واړوي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د کارتونو لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوي. څپې دې وشمېري او بیا دې په جملو کې وکاروي.

شېدې	سپین	ښایست	خوښ	ودان

پنځلسم لوست

بشر دوستي

موخه: د متن لوستل، ليکل او دبشر دوستۍ په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې بشر دوستي څه ته وايي؟
- ايا تاسې له بې وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کوئ؟ او ولې؟

څرنګه چې انسان په ټولنيز چاپېريال کې اوسېږي او په کليو، بانډو او ښارونو کې ژوند کوي بايد په ټولو چارو کې له يو بل سره ، همکاري او مرسته وکړي. دستونزو او کړاوونو په وخت کې خوا خوږي ولري ، که چېرې يوناروغ ووينې هغه بايد سمدلاسه روغتون ته ورسوي. که ددرملو داخيستلو پيسې ورسره نه وي، د خپل وس اوتوان په اندازه دې نغدې پيسې ورکړي. همداراز د خپلو خپلوانو او ګاونډيانو د حال اواحوال څخه ځان خبروي او په ډېره مينه دې تري دروغ ناروغ پوښتنه وکړي. په کشرانو دې شفقت او رحم کوي او دمشرانو درناوی دې خپله انساني دنده وبولي، څرنګه چې موږ انسانان يو ، دا دانسانيت دنده ده چې دنړۍ د ټولو انسانانو سره مينه خپله بشري فريضه وبولو.
هرانسان دقدراو درناوي وړ دی. ناپوهو کسانو ته دسمې لارې لارښوونه وکړو. د غچ اخيستو په ځای د بخښنې روحيه په ځان کې وروزو، ځکه چې اصلي خوښي او نېکمرغي په بخښنه کې ده نه په غچ اخيستلو کې. له هر انسان سره بايد په خوږو الفاظو خبرې وکړو.
دخپل بدن په وينه او رګونو کې انسان دوستي وروزو، ځکه داد انسانيت تر ټولو غوره مقام دی. دانسان ژوند يوازې ددې لپاره نه دی چې خپل ځان سوکاله کړي ، بلکې دنورو سوکالۍ ته هم په ډېر ارزښت قايل شي، لنډه دا چې د انسانيت او بشر دوستي له خپل همنوع سره د زړه له کومې خواخوږي ده، موږ بايدد ټول بشر يت په غم او ښادۍ کې خپل ځان شريک وبولو، دا ځکه چې له نورو سره مينه د خپل ځان سره د مينې او محبت معنا لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- نوي کلمې پرتخته ولیکه او معنا یې کړه!
- په زده کوونکو باندې دمتن څو جملې املاء ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
۲. دلاندې کلمو مترادف له یاده په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

تولنيز	چارو	شفقت	چاپيريال	کړاوونو	درناوی
ګډ	ګاونډيانو	دنده	غچ	سوکاله	

۳. په لاندې کلمو کې د ربط توري پيدا او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

کې	او	په	وس	هغه	څخه
چې	ورکړې	يو	مرسته	سره	هم

۴. په خپلو کتابچو کې لاندې قوسونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

الف: هر انسان دقدر او درناوي وړ ________. (ده ، دي ، دی)

ب: له هرانسان سره په کړووړوکې په خوږو الفاظو خبرې ________. (وکړو ، کول)

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبشر دوستۍ په معنا او مفهوم پوه شوي او خبرې کولی شي؟
- دمترادفو کلمو هم معنا یې له یاده پیدا شوې؟
- په ورکړل شو یو کلمو کې یې د ربط توري په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

دبشر دوستۍ په هکله په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست
آزادي

موخه: د شعر لوستل ، ليکل او د آزادي په هکله معلومات ورکول او د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د آزادۍ په معنا او مفهوم پوهيږئ؟
- آيا د آزادۍ په هکله څه ويلى شئ؟

په شړۍ کې ښه يم زه آزاد فقير   نه وريښمو کې چنجى غوندې اسير
په خامتا کې حُر آزاد ښه دى سل ځله   له غلامه چې لباس يې وي حرير
د وژغنو په کيږدۍ کې که آزاديم   يو ويښته به يې ور نکړم په کشمير
په ويجاړه کې مرغه ځاله کې خوښ وي   په قفس کې د سرو زرو وي زهير
چې مرغان په هوا وينم چرګ په ځمکه   راته ياد د اسارت شي بد تاثير
همېشه اسير مرغه دى خوړل شوى   او ښکې يې بالښت د خان او مير
له ليندۍ د اسارته چې څوک خلاص شي
بې وزره په هوا ځي لکه تير

(ګل پاچا اُلفت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- شعر ولوله! او معنا يې کړه!
- د شعر په مطلب باندې معلومات ورکړه!

دزده کوونکو فعالیتونه :

۱. زده کوونکي دې شعر ولولي.

۲. زده کوونکي دې د لوستل شوي شعرمطلب په خپلو کتابچو کې په نثر واړوي.

۳. لغتونه او معناګانې:

فقیر - غریب

اسیر - بندي

حُر - آزاد

زهیر - ناتوانه

ارزونه :

- آیا زده کوونکی شعر سم لوستلی شي؟
- د موضوع په مطلب پوه شول؟
- دشعر په مطلب خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده :

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.

(اسیر- ویجاړه- اسارت- زهیر- تاثیر - حریر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

د نومونو جوړښت (ساده نوم)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د ساده نوم پیژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ساده نوم څه ډول نوم ته وایي؟
- کولی شئ چې څو ساده نومونه ووایئ؟

ساده نوم: هغه دی چې له یوې واحدې کلمې څخه جوړ شوی وي لکه:
کتاب، قلم، زړه، خندا.

لاندې متن ولولئ! هغه ساده نومونه چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

په کلي کې ژوند

په اوړي کې د کلي باغونه ښکلي او خوندوري مېوې لري. بریالی د رخصتیو په ورځو کې له خپل پلار سره کلي ته ځي، هلته په خپل بڼ کې له پلار سره کار کوي.
دراتګ په وخت کې د خپلې مورلپاره: مڼې، ناک او زردآلو راوړي.
په کلیو کې ژوند خوند کوي. ځکه د کلي چاپېریال سمسور وي او د خلکو ګڼه ګوڼه هم زیاته نه وي باغونه او شنه چمنونه پکې وي. لښتي او چینې هرې خواته بهیږي چې انسان یې له لیدلو څخه خوند اخلي. په کلیو کې ښځې له خپلو مېړونو سره د کرنې په چارو کې پوره مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب اواز ولوله!
- دساده نوم بېلګې په تختهولیکه او دهغو په هکله معلومات ورکړه!
- د څو جملو املاء په زده کوونکو باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن د یوبل په مرسته په چوپتیا ولولئ!

۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

((مور ، کلی ، بڼ ، کار ، پلار))

۳. لاندې شعر ولولئ ، بیایې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او تر ساده نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ

دغریب کاله ماشوم دی هر هلک یو ځل وهلی   نازیې هیڅ نه دی لیدلی په ژړاکورته راغلی

چا اخیستی غېږکی نه دی له سپیرو خاورونه کله   کور او کلي کې بې قدره خوار اوزار دی اوسپړلی

ګل پاچا الفت

۴. دلوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر ولیکئ!

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دساده نوم په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې له یاده نور ساده نومونه ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو ساده نومونه ولیکي، بیا دې یې په جملو کې وکاروي.

اتلسم لوست

ګیدړه

موخه: ددې کیسې لوستل او لیکل، او دکیسې په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د ګیدړو په هکله کیسې اورېدلې دي؟
- د هر کار د پیل لپاره تاسې د هغه پایله په پام کې نیسئ؟

یوه ګیدړه په یوه غره کې اوسېده، دې هیله درلوده چې یوه ورځ باغ ته د انګورو د خوړلو لپاره لاړه شي. ددې هیلې د پوره کولو لپاره له غره څخه د باغ په لور را روانه شوه. سهار مهال په تیاره کې باغ ته راورسېده. باغوان له باغ څخه ډېرجګ دیوال ددې لپاره را تاوکړی و چې باغ یې له خلکو او ځارویو څخه خوندي پاتې وي.

ګیدړه تر باغ چاپېره وګرځېده. غو ښتل یې چې له دیوال څخه باغ ته واوړي. خو په دې کار بریالۍ نه شوه. په پای کې یې ددیوال په بېخ کې یو سوری ولید چې له دې سوري څخه باغوان خپل باغ او به کاوه.

ګیدړه له دې سوري څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. کله چې یې په باغ کې دانګورو ځوړند وږي په تاک کې ولیدل. له خوښۍ نه یې ټوپونه ورته ووهل او په خوړلو یې پیل وکړ.دو مره انګور یې وخوړل چې له خپلې خیټې څخه یې د اوبو مشک جوړکړ.

د سهار رڼا خپره شوه .ګیدړې وغو ښتل چې له راغلي سوري څخه بېرته ووځي خو دومره انګور یې خوړلي وو چې له سوري څخه وتل ورته ناممکن شوی وو. له ځان سره یې وویل چې بله چاره نشته، بې له دې چې بېرته وږې شي او ووځي.

دسهار لمر خپلې وړانګې په ټولو ځایونو خپرې کړې ، باغوان له خپل سپي سره باغ ته را روان شو. کله چې باغ ته را ورسېد د باغ دروازه یې خلاصه کړه. ګوري چې ګیدړه باغ ته راغلې ، سپي چې ګیدړه ولیده نو ورمنډې یې کړې او په ګیدړې یې حملې پیل کړې او له پښویې وغورځوله . ګیدړې دژوند په وروستیو شیبوکې

داسې وويل :کاشکې مې لومړی د وتلو لار سنجولې وای او بیا باغ ته ننوتې وای . که مې لومړی دا فکر کړی وای اوس به دا کار نه را باندې کېده.

ښوونکي ته لارښووني:

- دمتن د مطلب په هکله معلومات ورکړه!
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه وغواړي چې دکیسې په مطلب دې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې د یو بل په مرسته کیسه په چو پیتا سره ولولي.

٢. دلاندې مترادفو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا او په خپلوکتابچو کې یې د کلمو تر څنګه ولیکئ.

الف : هیله ______

ب: مشک ______

ج: خوندي ______

محفوظ- امید- لاره سنجول- بد- د اوبو راوړلو ظرف چې ژی هم ورته وایي.

٣. دمتن اصلی مطلب په لاندې جملو کې وښیئ.

الف: په ډېر تکلیف سره د ګیدړې ننوتل سوري ته.

ب: له سوري څخه بیرته وتل د ګیدړې لپاره ناشونی کار و.

ج: لومړی باید سړی د کار انجام ښه وسنجوي بیا هغه کار وکړي.

۴. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ، بیا یې د چوکاټ په مناسبو کلموسره بشپړې کړئ.

الف: غوښتل ______ چې له دېوال څخه باغ ته واوړي.

ب: له دې سوري څخه وتل ______ نا ممکن شوي وو.

ج: له غره څخه د باغ په لور را __________ شوه.

د: که ______ لومړی مې دا فکر کړی وای، اوس به په دې سرنوشت نه وم اخته شوي .

ورته- یې- چې- روانه- مې

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا دوی د کیسې په اصلي مطلب پوه شول؟
- آیادمترادفو کلمو هم معنا یې له چوکاټ څخه پیدا کړه؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د لوستل شوې کیسې مطلب په خو کرښو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

مرکب نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د مرکب نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مرکب نوم په هکله معلومات لرئ؟
- له تاسو څخه په دې هکله څوک مثال ویلی شي؟

مرکب نوم: هغه دی چې له دوو خپلواکو کلمو څخه جوړ شوی وي لکه: کتابتون، پرهارپاڼه، سپین بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه، پکتیا کوټ، میدان ښار.

په لاندې جملو کې هغو کلمو ته ځیر شئ چې کرښه ترې لاندې ایستل شوې ده.

۱- د بلخ پوهنتون یو ښکلی کتابتون لري.

۲- سپین بولدک د کندهار په ولایت کې دی.

۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېرې دي.

۴- زما ورور په نوی ښار کې اوسیږي.

۵- د حبیب کور په ګلخانه کې دی.

۶- پرهار پاڼه د یو بوټي نوم دی.

په پورتنیو جملو کې (مزار شریف، سپین بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه او پرهار پاڼه) مرکب نومونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله او د مرکب نوم په هکله معلومات ورکړه!
- د هر ګروپ زده کوونکي وهڅوئ چې په خپلو ګروپونو کې نور مرکب نومونه پیدا کړي او بیا دې هر ګروپ خپل مرکب نومونه په تخته ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. جملې دې ولولي او مرکب نومونه دې په کې په ګوته کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- زرخانګه زما د ماما لور ده.
- بادام ګل د ماین لټوونکو په دفتر کې دنده لري.
- سره مخه یو ډول ناروغي ده.

په لاندې ورو چوکاټونو کې کلمې در کړل شوې دي، تاسو داړوندو کلمو په یو ځای کولو سره مرکب نومونه جوړکړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین	پښتون	زر	کوټ	بولدک	درمل
ګل	غوټۍ	جمال	ښار	نوی	خانګه

۳. لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ.

- میرویس میدان - بریکوټ
- زرغون ښار - سپین غر

ارزونه:

- آیا زده کوونکو مرکب نوم وپیژانده؟
- د مرکب نوم نورې بېلګې له یاده ویلی شي؟
- په جملو کې یې مرکب نومونه وپېژندل؟
- د چوکاټونو له ورکړل شوو کلمو څخه یې مرکب نومونه جوړکړای شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ!

(سپین ګل، ګل غوټۍ، وزیر اکبر خان، میوند واټ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

اشر (ګډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ګډ کار د ګټې په ارزښت پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا کله مو په ګډو کارونو کې برخه اخیستې ده؟
- ویلی شئ چې ګډ کار څه ګټې لري؟

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو لپاره ډېر پرېشان و، ځکه د کروندې مهال په تېرېدو و، ځمکه یې په خپله نه شوه کرلی نو د خپلې ماندینې (تورپیکۍ) سره یې مشوره وکړه. هغې ورته وویل چې د کلي ځوانان ورته په اشر وغواړه. سباوون هم د خپلې ماندینې خبره ومنله او د کلي زلمیان یې د جمعې په ورځ د اشر لپاره را وغوښتل. سباوون نورو ځلمیانو سره سهار وختي د ځمکې په اړولو پیل وکړ. ترغرمې پورې یې ځمکه واړوله، پټې او پولې یې جوړې کړې. تورپیکۍ د غرمې لپاره ښه خوندوره ښوروا پخه کړې وه. د کلي ځلمیانو په ګډه سره ډوډۍ وخوړه او د مازیګر تر لمانځه پورې یې په پټیو کې راز راز سابه وکرل.

سباوون د تورپیکۍ له مشورې څخه ډېر خوښ و. د شپې چې سباوون او ماشومان یې د سترخوان ته د ډوډۍ خوړلو لپاره کښیناستل، سباوون خپلو ماشومانو ته وویل: ((ګډ کار زموږ یو ډېر ښه دود دی. زه یوازې وم، ځمکه مې نه اړولی شوه او نه کرلی)) خو ګاونډیانو را سره مرسته وکړه. زه به په خپله هم د ګاونډیانو په اشرونو کې هرومرو برخه اخلم. د ده زامنو هم وویل کله چې ځوانان شوو نو موږ به هم له خپلو ګاونډیانو سره په کارونو کې برخه واخلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او د درس مطلب دې له زده کوونکو څخه وپوښتي.
- ښوونکی دې د اشر د ګټو په هکله معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې د ګډ کار د ګټو په هکله خبرې وکړي.

٢. زده کوونکي دې نوې کلمې په جملو کې وکاروي.

مهال - وخت   زلمی - ځوان   خوندوره - مزه دار   اشر- ګډ کار

٣. لاندې نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو له پاره ډېر ________________ و.

سباوون د کلي ځلمیان د جمعې په ورځ ____________ ته را وغوښتل.

۴. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ او بیا د ساده نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

سباوون-   ځمکې-   کلي-   خوښ-   ځوانانو-   کار-   مرسته-   اشر.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ګډ کار د ارزښت او ګټې په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي کولی شي چې د ګډکار په ارزښت خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د خپل ګډ کار چې په کور، ښوونځي او یا په کوم بل ځای کې یې تر سره کړې وي، څو کرښې ولیکي.

يوويشتم لوست
د کونړ سیند

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کونړ د سیند په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا د کونړسیند مولیدلی دی؟
- ویلی شئ چې له دې سیند څخه خلک کومې ګټې ترلاسه کوي؟

د کونړ سیند د هندوکش له غرونو څخه سر چینه اخلي. د چترال له خوا د بریکوټ په سیمه کې کونړ ته داخلیږي او له دې ځایه د شیګل او اسمار پر لاره د دنګو دنګو غرونو په منځ کې له دم کلي یا اسعد آباد څخه تیر او مخ پرجلال آباد بهیږي. له دغه سیند سره د کامدیش او پیچ درې سیندونه هم یوځای شوي دي. د کونړ د زراعتي ځمکو پر خړوبولو سر بېره کونړ ته یې ځانګړې ښکلا وربخښلې ده.

په دې سیند کې ډول ډول کبان او په شګو کې یې د سرو او سپینو زرو ذرې شته، چې ډلې ډلې ښکاریان د کبانو نیولو او زرلټوونکي د زرو په راغونډولو پسې ورځي. دا سیند د برېښنا د تولید او دځمکو د خړوبولو لپاره ډېرې اوبه او دبندونو جوړولو لپاره مناسب ځایونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- د کونړ سيند په هکله دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې پرمخ وليکي او معنا دې يې کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن په چوپتيا سره ولولئ!
۲. نوې کلمې په جملو کې وکاروئ.

پيل   شروع   کبان   ماهيان   ښکلا   ښايست

۳. دلاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

دکونړ سيند هندوکش له غرونو څخه ________________ کېږي.

دکونړ سيند ډېر ________________لري.

د کونړ سيند ډېره زراعتي ځمکه ________________ .

د کونړ سيند د کونړ ولايت ته زياته ________________ ورکړي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا د متن د مطلب په هکله خبرې کولی شي؟
- د نويو کلمو په معنا پوه شوي دي. او نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

د کونړ سيند په هکله هغه څه چې مو زده کړل، په خپلو کتابچو کې څو کرښې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ويشتم لوست

مشتق نوم

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دمشتق نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا تاسو د مشتق نوم اوريدلی دی؟
- مشتق نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- کولی شئ چې د مشتق نوم بېلګې ووايئ؟

مشتق نوم: هغه دی چې له يوې ريښې سره مختاړی يا وروستاړی ونښلي او نوې کلمې ترې جوړې شي يا مشتق يا جوړ شوی نوم، د يوې خپلواکې (مستقلې) ريښې سره د لاحقې او سابقې په نښلولو جوړېږي. لکه: د (روغتيا) مشتق نوم د يوې مستقلې ريښې (روغ) او د (تيا) وروستاړی څخه جوړ شوي دی.

د (راتګ) مشتق نوم د (را) سابقی او د (تګ) ريښې څخه جوړ شوی دی.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته پام وکړئ ترکومو کلمو لاندې چې کرښه کښل شوې ده.

- زما خورځه ناروغه ده.
- ښوونکې د ښوونځي په ميدان کې زده کوونکو ته وينا کوي.
- د تورګل پلار د نساجۍ په فابريکه کې کارګر دی.

په پورتنيو کلمو کې (خورځه ، زرګر، کارګر، مشتق نومونه دي چې د يوې ريښې څخه د مختاړو اووروستاړو په نښلولو سره جوړ شوي دي. په لاندې توګه:

١. د (خورځه) مشتق نوم چې د (خور) دريښې او د (ځه) د لاحقې په يو ځای کيدو سره جوړ شوی دی.

٢. د (زرګر) مشتق نوم د (ښووني) د ريښې او د (ګر) د لاحقې په نښلولو سره جوړ شوی دی.

٣. د (کارګر) مشتق نوم د (کار) دريښې او د (ګر) د لاحقې يا وروستاړي څخه جوړ شوی دی.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې د مشتق نوم اود هغه د بېلګو په اړه لنډ معلومات و ړاندې کړي.
- ښوونکی دې د مشتق نوم بېلګې له زده کوونکو څخه وپوښتي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.

٢. دلاندې جملو تش ځایونو لپاره په قوسونو کې ساده نومونه او مشتق نومونه د رکړل شوي دي. تاسې له دې کلمو څخه یوه مناسبه کلمه پیدا او جملې ورباندې بشپړې کړئ.

(کتاب ، کتابدار باغ، باغوان ګل، ګلدانی)

د کتابتون ________ باید په خپل وخت وروړل شي.

______________ باید کتابونه په ټاکلي ځای کې کېږدي.

______________ د ونو په ساتلو او دګلانو په کرلو ښه پوهیږي.

په ____________ کې رنګا رنګ ګلان او ونې وي.

د ____________ ساتنه ډېر مهارت غواړي.

د ژمي په موسم کې ګلان په __________ کې کېښول او ساتل کېږي.

٣. لاندې متن ولولئ او په دې کې مشتق نومونه پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

افغانستان یو غرنی هېواد دی. دا ښکلی هېواد د ونو او غرونو د لرلو له کبله ښه هوا لري.
د دې وطن له هرې سیمې څخه راز راز غلې او مېوې لاس ته راځي.
په افغانستان کې ډول ډول طبی بوټي شنه کېږي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکو د مشتق نوم وپېژانده؟
- د مشتق نوم په اړه نورې کلمې له یاده ویلی شي؟
- دوی وکولی شول چې نیمګړې جملې په مناسبو مشتقو نومونو او ساده نومونو سره بشپړې کړي؟

کورنۍ دنده:

دا لاندې د مشتق دنومونو ریښې او لاحقې سره بېلې کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

(ښکاري، سیلانیان، لوګری)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروېشتم لوست

موزیم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د موزیم په معنا او مفهوم پوهیدل او د موزیم د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- موزیم کوم ځای ته وایي؟
- تاسې کله موزیم لیدلی دی؟
- هلته مو څه شی لیدلي دي؟

موزیم هغه ځای ته وایي چې د یوه هېواد ارزښتناک او د ډېرو زمانو لرغوني آثار په کې ساتل کېږي چې له یوه ځایه بل ځای ته د لېږدولو وړ وي. د تېرو زمانو د خلکو له خوا هغه جوړ شوي شیان چې د اغوستلو، کارولو، خوړلو، او سېدلو او لمانځلو لپاره یې جوړ کړي وي د تاریخي یا لرغونو آثارو په نامه یادیږي.

زموږ ګران هېواد افغانستان د نړۍ یو خورا لرغونی هېواد دی او ډېر لرغونی او زوړ تاریخ لري. تر اسلام د مخه په دې خاوره کې نور مذهبونه او ادیان لکه: زردشتي او بودایي رواج وو. ددې مذهبونو زیات آثار تر اوسه پورې زموږ په هېواد کې موندل کېږي. لرغوني آثار د یو هېواد د تاریخ د یوه سند حیثیت او ارزښت لري. د نړۍ خلک د خپلو تاریخي آثارو قدر کوي.

موزیم د تاریخي پېښو او واقعاتو د معلومولو او اټکل لپاره یوه غوره وسیله ده. او د تېر وخت د ژوند بڼه، دود او د ستور په ډاګه کوي.

په افغانستان کې د هېواد د لرغونو آثارو د ساتلو په خاطر یو موزیم د کابل ښار په دارالامان کې موقیعت لري.دا موزیم په آسیا کې له مشهورو موزیمونو څخه ګڼل کېږي. لازمه ده چې موږ دموزیم په ارزښت وپوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي.
- د موزيم د ارزښت په هکله دې معلومات ورکړي.
- له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې دموزيم د ارزښت په هکله خبرې وکړي.
- د متن څو جملې دې په زده کوونکو باندې وليکي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن دې ولولي.

۲. لاندې کلمې په کتابچو کې وليکئ! بيا د صفت تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.

(ګران، ډېر، هېواد، ارزښت، قدر، غوره، آثارو، مشهورو).

۳. دلاندې کلمو، ضد پيدا او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

الف: زوړ

ب: اسلام

ج: زيات

د: قدر

۴. پوښتنې:

- موزيم کوم ځای ته وايي؟ ځواب يې په کتابچو کې وليکئ.

۵. لاندې جملې په کتابچو کې وليکئ! بيا يې تش ځايونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ!

الف: د کابل موزيم ډېر ____________ آثار درلودل.

ب: زموږ ____________ هېواد افغانستان د ________ يو خورا لرغونی هېواد دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د موزيم په هکله يې پوهه ترلاسه کړه؟
- آيا زده کوونکي د موزيم او دهغه د ارزښت په هکله خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شوو کلمو کې يې د صفت کلمې پيدا کړې؟
- د متضادو کلمو ضد يې پيدا کړی؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د موزيم د ارزښت په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلر ويشتم لوست

دبُست کلا

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دبُست دکلا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- څوک ويلی شي چې د بُست کلا په کوم ځای کې ده؟
- ستاسو په فکر د بُست کلا به کومو بادشاهانو جوړه کړې وي؟

وايي چې غزنوي پاد شاهان به په ژمي کې د هلمند بُست ته تلل. په بُست کې يوه غونډۍ وه. د دې غونډۍ پر سر غزنوي پادشاهانو يوه لويه او ښکلې کلا جوړه کړې وه چې څلورو خواوو ته يې لوی لوی برجونه درلودل. ددې غونډۍ په لمن کې بازار، کاروان سرايونه، حمامونه او لوی جوماتونه جوړ شوي وو. خواوس هغه ښکلی ښار وران دی ځکه دا ښار چنګيز او تيمور وسوځاوه. چې اوس د بُست د ښار يواځې يوه دروازه آباده پاتې ده چې پنځه ويشت متره اوږدوالی لري. دا دروازه په يوولسمه ميلادي پېړۍ کې په خورامهارت او ښکلې بڼې جوړه شوې ده. چې شته والی يې زموږ په تاريخي آثارو کې شمېرل کېږي.

نو لازمه ده چې موږ دخپل ګران هېواد افغانستان په زړه پورې تاريخي آثار د زړه له کومې خوندي وساتو او هېچا ته دا اجازه ورنکړو چې دا ملي شتمني له منځه يوسي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د بُست کلا په هکله دې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې د متن څو جملې پر زده کوونکو باندې املاء کار وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې دبُست کلا په هکله د ټولګي په مخکې خبرې وکړي او داسې نور تاریخي ځایونه دې په تخته ولیکي.
۳. د لاندې کلمو، ضد د چوکاټ څخه پیدا او د کلمو ترڅنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لویه	--------	اوړې ـ وړه ـ آباد بدرنګ ـ
وران	--------	
ښکلا	--------	
ژمې	--------	

۴. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!
- غزنوي پادشاهانو په بُست کې څه شی جوړ کړي و؟
- د بُست کلا چا وسوزوله؟
- د بُست کلا دروازه څومتره اوږدوالی لري؟
- د بُست دروازه په څويمه میلادی پېړۍ کې په خورا مهارت او ښکلي بڼه جوړه شوې وه؟

۵. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په مناسبو کلمو سره یې بشپړې کړئ.

بُست په ________________ کې یو ځای دی.

بُست کې ____________ یوه لویه کلا جوړې کړې ده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې د بُست کلا په کوم وخت کې او دکومو پادشاهانو له خوا جوړه شوې ده؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ!

(بُست، غزنوي، غونډۍ، کلا، ښار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د پښتو ژبې توري

موخه: د پښتو ژبې د تورو سم لوستل، لیکل او د تورو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې د پښتو ژبې ټول الفبا (توري) څو دي؟
- پوهېږئ چې کوم توري د پښتو اصلي توري دي؟

د پښتو ژبې الفبا څلور څلوېښت توري لري لکه:

آ ـ ا ـ ب ـ پ ـ ت ـ ټ ـ ث ـ ج ـ ح ـ خ ـ څ ـ
ځ ـ د ـ ډ ـ ذ ـ ر ـ ز ـ ړ ـ ژ ـ ږ ـ س ـ ش ـ
ښ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ غ ـ ف ـ ق ـ ک ـ ګ ـ
ل ـ م ـ ن ـ ڼ ـ و ـ ه ـ ی ـ ي ـ ې ـ ۍ ـ ئ ـ ي ـ

په دغو تورو کې (۲۲) توري د پښتو او فارسي تر منځ ګډ دي او نور اته توري یوازې په پښتو کې راځي چې هغه دادي:

ټ ـ ډ ـ ړ ـ څ ـ ځ ـ ږ ـ ښ ـ ڼ

په دغو څلورڅلوېښت تورو کې (۲۲) توري چې او څلور نور کومکي توري دي. په پښتو کې د عربي ژبې دغه لس توري هم په مستعار ډول کارول کېږي.

ث ـ ح ـ ذ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ ف ـ ق

خو د پښتو په کلمو کې راځي او که په کومه کلمه کې راشي نو هغه به اصلاً پښتو نه وي.

د پښتو د الفبا بېلګې په کلمو کې:

آسمان، اس، باغ، پلار، توت، ټولګی، جامې، څوک، خراغ، ختکی، ځمکه، دېوال، ډوډۍ، ړوند، زنه، زلمی، سترګه، شپه، ښځه، کور، او داسې نور.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې د پښتو ژبې اصلي توري پر تخته ولیکي او له زده کوونکو څخه دې داسې کلمې وغواړي چې د پښتو توري پکې راشي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې لغتونو هم معنا کلمې په تشو ځایونو کې ولیکئ.

خاص، ګډ، کانسونینټ، واول.

شریک: ۲۱ توري د پښتو او فارسي ترمنځ ______________ دي.

خپل: د پښتو ________________ توري اته دي.

چپ: د پښتو الفبا ۲۲ توري د____________ دي.

کومکي: په پښتو ژبه کې څلور توري ____________________ بلل کېږي.

۲. دهرې پوښتنې له پاره درې ځوابونه درکړل شوي دي. تاسو یې سم ځواب په نښه کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

په پښتو کې ټول مستعمل توري څو دي؟ ( )	(۴۴)	(۱۰)	(۳۰)	( )
د پښتو او دري ترمنځ ګډ توري څو دي؟ ( )	(۲۰)	(۲۲)	(۲۸)	( )
د پښتو په الفبا کې چپ توري څو دي؟ ( )	(۲۲)	(۲۸)	(۲۱)	( )
د پښتو الفبا کومکي توري څو دي؟ ( )	(۱۳)	(۴)	(۲)	( )

د الفباهر توري ته یوه کلمه په خپلو کتابچو کې ولیکئ چې په هماغي توري پیل شوې وي.

لکه: (آ) آسمان.

۳. د پښتو اصلي توري څو دي؟ بیا د هر توري له پاره درې درې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۴. لاندې پښتو تورو ته داسې کلمې جوړې کړئ چې توري د کلمې په سر، منځ او پای کې راشي.

(ټ- ډ - ړ- ځ- څ- ږ- ښ- ڼ).

لکه: (ټال) په سر کې (غټان) په منځ کې (مټ) په پای کې.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د پښتو الفبا توري وپېژندل؟
- زده کوونکي کولی شي چې هر توري ته کلمې ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پښتو اصلي تورو ته کلمې جوړې او بیا دې په جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

الوتکه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د الوتکې په اړه معلومات پیدا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

- ولې شئ چې الوتکه د لومړي ځل له پاره چېرې او د چا له خوا جوړه شوه؟
- الوتکو د انسانانو په ژوند کې کوم بدلون راوستی دی؟

دالوتکې په وسیله انسانان له یوه ځای څخه بل ځای ته په ډېره لږه موده کې سفر کولی شي. الوتکې د انسان په ژوند کې زیات بدلون راوستی دی.

الوتکه د لومړي ځل له پاره د (۱۹۰۳) م کال د دسمبر د میاشتې په (۱۷) نېټه دوو امریکایي ورونو چې اولیف رایټ او ویلبور رایټ نومېدل په هوا کړه. دوی خپله لومړنۍ الوتنه د هغې الوتکې په وسیله چې یو ماشین یې درلود چې د لرګیو، تارونو او ټوکر څخه جوړه شوې وه د (۳۷) مترو په واټن سرته ورسوله. دا په نړۍ کې لومړنۍ الوتنه وه. تر دې وروسته نورو پوهانو د الوتکې جوړولو په کار کې ښه والی راوست، او س په نړۍ کې راز راز الوتکې جوړې شوې دي. ځینې الوتکې تر (۱۴۰۰۰) مترو لوړوالي پورې الوتنه کولی شي، لویې الوتکې زیات شمېر کسانو له پاره ځای لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د هوايي ترانسپورټ د ارزښت او ګټو په هکله د زده کوونکو د سويې په پام کې نيولو سره سم معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن د يو بل په مرسته ولولئ!

۲. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

تغير - فاصله – دنيا – چټک - طياره

الف: الوتکه ________________.

ب: بدلون __________________.

ج: واټن ___________________.

د: نړۍ _________________.

هـ: تېز __________________.

۳. د لاندې پاراګراف تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

الوتکه د لومړي ځل له پاره په ۱۹۰۳ ________ کال کې دوو __________ ورونو

چې _________ نومېدل جوړه کړه.

دوی خپله ______ الوتنه د هغې الوتکې په وسيله چې يو ______ يې درلود، چې

د____________،تارونو او _________ څخه جوړه شوې وه د ۳۷ مترو په ______

سرته ورسوله. د ا په نړۍ کې لومړنۍ __________ وه.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(الوتکه ـ نړۍ ـ چټک ـ سفر ـ بدلون).

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د متن په مفهوم پوه شوي دي او خپل معلومات نوروته ويلی شي؟
- آيا زده کوونکو و کولی شول چې ورکړل شوی پاراګراف په مناسبو کلموبشپړکړي؟
- آيا زده کوونکو د کلمو ضد پيدا کړي دي؟

کورنۍ دنده:

د الوتکې د ارزښت او ګټې په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

اوه ويشتم لوست

د کلام اجزاوې

نوم

موخه: د نوم په معنا او مفهوم باندې پوهېدل، په جملو کې د نوم سم کارول، اود دې متن لوستل او ليکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د څو شيانو نومونه واخلئ؟
- ستاسو په فکر نوم څه ته وايي؟

نوم:

نوم د وينا هغې برخې ته وايي چې د هغه په واسطه يو شخص، حيوان يا شی نومول کېږي نوم د څوک، چا، څه شي او څه شيانو پوښتنو ته ځواب ورکوي.

لاندې جملې ولولئ! ترکومو کلمو لاندې چې کرښه ايستل شوې ده د انسان، حيوان يا د يو شي نوم را ښيي.

١. زرغونه نن بازار ته ځي.
٢. اڅک خپل ملګري ته ليک ليکي.
٣. ګل غوټۍ لمر ته ناسته ده.
٤. هغه آس زيړ رنګ لري.

زرغونه، اڅک، ګل غوټۍ، آس

کلمې ټول نومونه دي زموږ په ژبه کې د (څوک او چا) پوښتنې د ا شخاصو او د څه شي پوښتنې د شيانو له پاره راځي.

مثلاً چا ـ څوک؟ ـ غوټۍ ـ ايمل ـ او زمری.

يادونه: په پښتو کې چا اوڅوک د مفرد اوجمع د پاره يو ډول راځي او توپير يې د جملې په خبر کې څرګنديږي.

څه شی؟ ونه، موټر، اوبه، ځمکه. څه شيان؟ غرونه، ونې، ګلان، ميږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د نوم او دهغه د مثالونو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړه!
- پر زده کوونکو باندې د نوم ببلګې د تختې پرمخ مشق او تمرین تر سره کړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. لاندې نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ بیا د انسان نومونه پکې په نښه کړئ.
(زرغونه، روښان،ونه، ثوکۍ، آس، پسه).
۳. په لاندې نومونو کې د شیانو نومونه په نښه کړئ!
(مېز، ګېلاس، ساعت، ونې، ګلان، لاسونه).
۴. لاندې متلونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا تر نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ!
۱. لمر په دوو ګوتو نه پټیږي.
۲. له بېکاره هر څوک بې زاره دی.
۳. ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سورغمی دی.
۴. شرمښ هغه مېږه وړي، چې له رمې څخه جلا وي.
۵. خپله خوله هم کلا ده هم بلا ده.
۵. زده کوونکي دې په دوه کسیزه توګه یو بل ته املا وو ایي او خپلې غلطۍ دې د ښوونکي په مرسته اصلاح کړي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نوم او دهغو مثالونو په وړاندې کولو سره کولی شي معلومات ورکړي؟
- آیا زده کوونکي وکولی شول چې د انسان، حیوان او دشیانو نومونه په ورکړل شوو نومونو کې په نښه کړي؟
- په ورکړل شوو متلونو کې یې نومونه پیدا کړی شول؟

کورنۍ دنده:

په خپله خوښه د انسان، څارویو، او شیانو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ بیا یې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

ټلویزیون

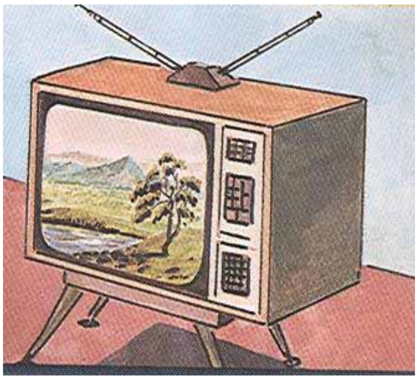

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د ټلویزیون پېژندل او د ټلویزیون په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- په انځور کې څه وینئ؟
- تاسې د ټلویزیون کومو خپرونو سره مینه لرئ؟

ټلویزیون د خبرو رسولو هغه وسیله ده چې د آواز سربېره تصویر هم ښيي. ټلویزیون یو داسې بکس دی چې مخې ته یې ښیښه لګېدلې ده. په دې ښیښه باندې د ویونکو او نورو شیانو تصویرونه څرګندوي. د دې شاته د وړو وړو پرزو یو جال دی. ټلویزیون د راډیو یو پر مخ تللی شکل دی. توپیر یې دادی چې موږ له راډیو څخه یوازې غږونه اورو او په ټلویزیون باندې له آواز سربېره تصویرونه هم راځي.

بل توپیر یې دادی چې راډیو تر لیرې ځایونو پورې اورېدل کېږي. خو ټلویزیون له خپل مرکز څخه تر (۷۰) کیلو متره لیرې اورېدل او لیدل کېدای شي. خو اوس د ډېش انتنونو په جوړولو سره دا کار اسانه شوی دی. دهر ځای او دهر هېواد په ټلویزیون کې ډول ډول پروګرامونه خپرېږي.

په ټلویزیون کې د قرآن کریم ښوونه، تلاوت، روغتیایي پروګرامونه، خبرونه، تفریحی پروګرامونه، سپورتي لوبې، ترانې، سندرې، مرکې اوښوونیز فلمونه او داسې نور خپرېږي.

هر څوک د خپلې خوښې پروګرامونه په خپل وزګار وخت کې ګوري.

ټلویزیون د ښېلا ښېلو ښارونو، هېوادونو او کلیو عکسونه ښیي د ټولې نړۍ له حالاتو څخه موږ خبروي. د ساینس او د نورو علومو سبقونه را ته ښيي. ټلویزیون له سهار څخه تر ماښامه پورې د ماشومانو او ځوانانو د ښې روزنې له پاره هم ښوونیزې او روزنیزې خپرونې لري او ترې ګټه اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د هېواد ماشومانو او ځوانانو ته په کار ده چې دوی د ټلویزیون تعلیمي او تربیوي خپروني وګوري او ګټه ترې واخلي. د ټلویزیون د کتلو په وخت کې باید تاسې لیرې کښینئ. ځکه چې نژدې کېناستل سترګو ته زیان رسوي.

د انګلیسي (برد) او امریکایي (جنکتر) په هڅو پر (۱۹۲۵) م کال کې د برېښنا په څپو کې ټلویزیون د عکس لېږدولو تجربه بریالۍ شوه او بیا یو شمېر نورو پوهانو ددې کار په بشپړتیا کې هڅې وکړې او د ټلویزیون ننداره یې په نړۍ کې وروښودله.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه پوښتني وکړه چې کوم پروګرامونه د دوی له پاره په زړه پورې دي په دې هکله دې خبرې اترې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګاني:

لغتونه	او معناګاني	لغتونه	او معناګاني
شکل	بڼه	توپیر	فرق
تصویر	عکس	مرکو	خبرو
تلاوت	سم لوستل او قرائت	زیان	ضرر
هڅې	کوښښونه		

۲. په خپلو کتابچو کې له پورتنیو لغتونو څخه مناسبې جملې جوړې کړئ!

۳. په لاندې کلمو کې د ضمیر کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

(ټلویزیون، وسیله، هغه، دوی، څوک، موږ، ملت، ټول، زموږ، تاسې)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ټلویزیون په اړه یې پوهه ترلاسه کړه؟
- زده کوونکي کولی شي چې د ټلویزیون د ارزښت او ګټو په هکله خبرې وکړي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې یې ضمیرونه وپېژندل؟

کورنۍ دنده:

د ټلویزیون کومه خپرونه مو خوښیږي دهغې په باره کې په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د ماین خطرونه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د ماین له خطرونو څخه د ځان ژغورل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- که چېرې داسې ډبرې په یوځای کې ووینو چې په سره رنګ په نښه شوې وي باید څه وکړو؟
- د ناچاودلو مرمیو او ماینونو په لیدو سره باید مور چاته خبر ورکړو؟

زرمینه د خپلې ترور کره تلله. کومه لاره چې د هغې د ترور کورته تللې وه، له یوې د ښتې څخه تېرېده چې ځینې ناپېژندل شوي شیان موجود وو.

یوه ورځ د مخه زرمینې ته د ماینونو د خطر پېژندنې او ناچاودلو شیانو د کورس ښوونکې د ماینونو له خطرڅخه د مخنیوي په اړه معلومات ورکړي و، د لارې په اوږدو کې زرمینې ته د خپل استاذ خبرې په یاد وې او په فکر کې یې راګرځېدلې، هسې نه چې په کوم ماین وربرابره شي. په همدې فکر کې وه چې نابېره یې سترګې په ماین ولګېدې. زرمینه بې له دې چې وارخطا شي ودرېده او د خپل استاذ ټولې خبرې یې را په یاد شوې. لومړی یې هغه د ډبرې په وسیله په نښه کړ. خو په دې یې هم تسلي ونه شوه بیا یې یوه ټوټه را واخیسته او په هغه ځای کې یې د یوې نښې نښانې په شکل کېښوده. په خپله په هماغه لاره چې راغلې وه ستنه شوه او د ماین پاکۍ دفتر ته یې خبر ورکړ، دماین پاکولو یوه ډله له زرمینې سره روانه شوه او هغه سیمه یې له ماینونو څخه پاکه کړه. د ماین پاکۍ دفتر د زرمینې ښوونځي ته دهغې د ښه کار په خاطر یو ستاینلیک واستوو. بله ورځ سرښوونکي د ښوونځي ټول زده کوونکي راوبلل او د زرمینې د هوښیارۍ کیسه یې ټولو ته بیان کړه. بیا یې له زرمینې څخه مننه وکړه او ستاینلیک یې ورکړ. سر ښوونکي له ټولو

زده کوونکو څخه وغوښتل چې باید د زرمینې په شان له هوښیارۍ او زیرکۍ څخه کار واخلي. د ماین د لیدلو په صورت کې باید دماین پاکۍ دفتر ته خبر ورکړو که موسسه لیرې وي نو ښایي چې د کلي مشران او سپین ږیري خبر ورکړي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د ماین دخطرونو په هکله معلومات ورکړه!
- زده کوونکي وهڅوئ چې د ماینونو د خطرونو په هکله چې څه معلومات لري خبرې پرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې کلمو مترادف له درکړل شویو کلمو څخه پیدا او د کلمو ترڅنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

نابېره ـ	ناڅاپه ـ	سمدوار
ډېرې ـ	لوټې ـ	تیرې
تسلي ـ	اطمینان ـ	باور
شکل ـ	بڼه ـ	څېره
سیمه ـ	منطقه ـ	کلی

۲. لاندې پوښتنو ته ځوابونه وواياست او خپل ځوابونه د پارګراف په بڼه پر خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: زرمینه چېرته تلله؟ ب: په لاره کې یې څه ولیدل؟ ج: زرمینې څه وکړل؟

د: بیا یې چاته خبر ورکړ؟ هـ: په پای کې څه وشول؟

و: که تاسې هم په کومه سیمه کې له ماین سره مخامخ شئ څه کولی شئ؟

۳. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د ضمیر له کلمو څخه کرښه وکاږئ.

ورځ ـ هغه ـ ماین ـ سیمه ـ چا ـ ځوک

الف: زرمینه بې له دې چې ـــــــــــــــــ شي، ودرېده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ماین د ننبو په اړه معلومات پیدا کړ؟
- آیا زده کوونکي د متن په مطلب خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې د ضمیر کلمې پیدا کړئ؟

کورنۍ دنده:

د لوستل شوې کیسې مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د ټپ تړل

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل او د ټپ دتړلو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا ستاسو کوم ځای کله ټپي شوی دی؟ بیا مو د خپل ټپي شوي ځای په اړه څه فکر کړی دی؟
- که یو ځای مو ټپي شي څه باید وکړئ؟

رحمان او اجمل په بڼ کې لوبې کولې. د لوبو په وخت کې ناڅاپه د رحمان پښه وښوېده او په ځمکه راوغورځېده. لاس یې ټپي او ډېر ژوبل شو.

اجمل نور څه پیدا نه کړل یو څه خاوره یې دهغه پر ټپي شوي ځای واچوله چې وینه یې پرې بنده شي. کله چې رحمان کورته راغی موریې شلیدلي کالي او دلاس ټپ ولید. ترې یې وپوښتل چیرې دې ځان ژوبل کړ؟ رحمان وویل مور جانې ما او اجمل دواړو په بڼ کې لوبې کولې چې ناڅاپه مې پښه وښوېده او پرځمکه وغورځېدم مور یې نور هېڅ ونه ویل لومړی یې په پاکو اوبو او صابون د هغه ټپ له خاورو او وینو ومینځه او په یو نرم او پاک ټوکر یې وتاړه چې وینه یې بنده شي. کله چې دهغه پلار خبر شو رحمان یې د کلي نږدې کلینیک ته ور ووست. پلار یې ډاکټر ته ټوله کیسه و کړه ډاکټر د هغه ټپ له خاورو څخه ښه پاک کړ، بیا یې د میکروب ضد درمل پرې واچول او زخم یې وتاړه.

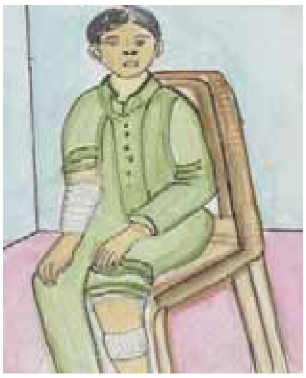

بیا یې ورته وویل: پر ټپ خاوره او نسوار اچول ډېر زیان لري. تیتانوس او نورې خطر ناکې ناروغۍ مینځ ته راوړي او کله کله د ټپي د مړینې سبب ګرځي. په خاورو کې ډول ډول میکروبونه وي چې که پر ژوبل شوي ځای واچول شي په ډېره اسانۍ سره دغه میکروب د انسان بدن ته ننوځي د ټپونو په جوړېدلو کې پاکوالی لومړۍ درجه ارزښت لري څوک چې ټپ تړي باید خپل لاسونه په پاکو اوبو او صابون پرې مینځي او بیا زخم په پاکه ټوټه وتړي او تر جوړېدو پورې پاک وساتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې لوست ولولي او نوې کلمې دې معنا کړي.
- د ټپ د تړلو او دغه د پاک ساتلو په هکله دې معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د لوست متن ولولي، بیا دې د هر ګروپ یوتن د ټپ د تړلو په هکله خبرې وکړي.

۲. لغتونه او معناګانې:

ټپ ـ زخم	ناځاپه - نابېره
شلیدلی ـ څیري	ټوکر ـ ټوټه

۳. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ور کړئ!

- رحمان او اجمل په بڼ کې څه کول؟
- ډاکټر د رحمان پلار ته څه وویل؟
- کوم شی د تیتانوس د ناروغۍ سبب کېږي؟

۴. له درکړل شوو قوسونو څخه د کلمو سم شکل وټاکئ او د جملو په تشو ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

اجمل دغه په ټپ یو موټی ________ واچوله. (ښاوره، خاوره)

ډاکټر وویل: په ټپ خاوره اچول ډېر ________ لري. (ظرر، ذرر، ضرر)

د زخم په مینځلو کې دا پشولو اوبو او ________ څخه ګټه واخلئ. (صابون، ثابون)

د ټپ ________ به پاک ټوکر بنه وي. (ترل، تړل)

ټپ باید لومړی په پاکو اوبو ________ شي. (ومینځل، واینځل)

۵. دلاندې مفردو کلمو د جمع شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ

بڼ ـ ډاکټر ـ ټپ ـ لوبه ـ لاس ـ پلار.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- آیا دوی د ټپ په هکله خبرې کولی شي؟ او د ټپ د لارو چارو په اړه یې معلومات ترلاسه کړ؟
- پوښتنو ته یې ځوابونه وویلی شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(ټپ، زخم، خاوره، پاکوالی، میکروب، بڼ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو دېرشم لوست

د نشه يي توکو زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نشه يي توکو په زيانونو پوهېدل او له هغو څخه ځان ساتل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ويلی شئ چې نشه يي توکي په څو ډوله دي؟
- که چېرې يو څوک په نشه يي توکو روږدی وي د هغه ژوند به څه ډول وي؟

نشه هغه حالت ته وايي چې نشه کوونکی يې د عادي حالت څخه ووځي. اودښو او بدو توپير و نشي کړای. نشه يي توکي لکه چرس، بنګ، ترياک، هيروئين، شراب او داسې نور. چې په هره بڼه وکارول شي بدن ته زيان رسوي.او انسان خپل جسمي او روحي فعاليتونه په ښه توګه سرته نشي رسولی. پورته نشه يي توکي په اقتصادي لحاظ انسان ته زيان رسوي. نشه يي انسان د نشې د ترلاسه کولو له پاره په هره بيه چې وي پيسې ورکوي. له اقتصادي زيان سربېره د انسان په وجود کې ډول ډول ناروغۍ رامنځ ته کوي. او د هرې ورځې په تېريدو سره د خپل وجود پياوړتيا له لاسه ورکوي. نشه يي کسان د وجود په کمزوري کېدو نه شي کولی چې خپل ورځيني کارونه سرته ورسوي او يا د خپلو کارونو له پاره مهال وېش په پام کې ونيسي. نشه يي کسان د خپل بيکاره او کمزوري وجود له مخې د کار کولو له ډګر څخه وځي ورو ورو له غريبۍ سره مخ کېږي د خپلې کورنۍ او ټولنې د اوږو بار ګرځي. ډېر تنکي ځوانان د نشه يي توکو د پيسو د ترلاسه کولو له پاره په غلا او نورو ډول ډول جرمونو لاس پورې کوي. د نشه يي توکو د عادت عوامل: جګړه، کډوالي، بې وسي، ناوړه او خراب ملګري او کورنۍ

ستونزې او داسې نور دي، نو په کار ده هغه کسان چې په دې ناوړه عمل باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخته دي له ځان سره پیاوړي او قطعي پرېکړه وکړي او دغه بد او زیان رسوونکی عمل پرېږدي. او پر ځای یې خپل وجود په مېوو او دانو پیاوړی کړي. تر څو په ژوند کې نېکمرغه او بریالی واوسي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او بیا دې د نشه یي توکو په زیانونو لنډې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له زده کوونکو څخه په وار وغواړي چې د نشه یي توکو نومونه واخلي او د زیانونو په اړه دې یوه یوه جمله د تختې پرمخ ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د نشه یي توکو نومونه دې واخلي او په زیانونو دې نورو ته معلومات ورکړي.

۳. لاندې پوښتنو ته مناسب ځوابونه ووایئ.

- د نشه یي توکو د عادت عوامل کوم دي؟
- نشه یي خلک ولې خپل ورځیني کارونه په سمه توګه نه شي تر سره کولی؟

۴. د لاندې کلمو ضد پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ښه ــ ورځ ــ جګړه ــ خراب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د نشه یي توکو د زیانونو په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې د نشه یي توکو دزیانونو په هکله خبرې وکړي؟
- زده کوونکي کولی شي چې د نشه یي توکو د زیانونو په هکله څو کرښې ولیکي؟

کورنۍ دنده:

نشه یي انسان ولې خپل ورځیني کارونه په سمه توګه نشي ترسره کولی؟ په دې هکله څو کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د چینې غاړه

موخه: د متن لوستل، لیکل د چینې داوبو د ارزښتونو او ګټو په هکله معلومات ورکول او په متن کې د صفت د کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په کوم ځای کې چینه لیدلې ده؟
- په کومو ځایونو کې چینې موجودې دي؟

الله پاک زموږ د ګران هېواد په ځینو ځایونو کې ښکلې ا`و د خوندورو اوبو چینې پیدا کړې دي.

د چینو اوبه ډېرې رڼې، پاکې او سړې دي. زموږ خلک د څښاک له پاره د چینو اوبه کاروي. زیاتره چینې د غرونو په لمنو او ښکلو درو کې موجودې وي، چې د هغو سیمو خلک ورځخه پوره ګټه اخلي. ښځې، نجونې او پېغلې د ځینو داوبو دراوړلو له پاره چینو ته ځي او په منګې کې اوبه راوړي. د چینې اوبه د خدای (جل جلاله) لوی نعمت دی، نو ددې وړیا نعمت په هکله زموږ خلکو په لنډیو کې په ډېره ښه توګه د چینو یادونې کړې دي. غوره داده چې د چینو له اوبو سره بې پروایي ونه کړو او په هغو کې د چټلیو د اچولو او یا نورو ورانیو څخه په کلکه ډډه وکړو او د دې طبیعي زېرمې په ساتنه کې ډېره پاملرنه ولرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي!
- د چينې د ارزښت په اړه دې معلومات ورکړي!
- پـه زده کوونکو باندې د متن لـه مخې د صفت کلمې پيدا او د تختې پـرمخ وليکي.
- زده کوونکي دې وهڅوي چې دچينې په هکله نورې لنډۍ لـه ياده زده کړي او بيا دې په ټولګي کې ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. د چينو د ساتلو په اړه دې څو زده کوونکي خبرې وکړي.
۳. پوښتنې:
- د چينې اوبه ولې سړې دي؟
- د چينې اوبه ولې روڼې او پاکې دي؟

۴. لاندې کلمې ولولئ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ، د صفت کلمې په نښه کړئ او وروسته يې په جملو کې وکاروئ.

پاک ــ	چينه ــ	هېواد ــ	ګران ــ	ښکلو ــ	غزنی ــ
ډېر ــ	ګټه ــ	خلک ــ	اوبه ــ	روڼې ــ	پاملرنه ــ

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيا دوی د چينو د ارزښت او ګټو په اړه خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو پوښتنو ته سم ځوابونه وويل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د چينې د ارزښت او ګټو په اړه څو کرښې وليکئ!

دریم درېیشم لوست

خاص نوم

موخه: د متن لوستل، لیکل د خاص نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ولې ووایئ چې خاص نوم کوم نوم ته وايي؟
- تاسې د خاص نوم څو بېلګې ووایئ!

خاص نوم: د ټاکلو اشخاصو او شیانو د نومونو له پاره کارول کېږي،

لکه: خوشحال خټک، جامي، میرویس نیکه، غازي امان الله خان او نور...

د لاندې کلمو په هره برخه کې یو لړ خاص نومونه راوړل شوي دي تر لوستلو وروسته خاص نومونه پیدا کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

١. خوشحال خټک، رحمان بابا، ملالۍ، زرغونه انا.

٢. ښارونه: کابل، ننګرهار، قندهار، پېښور، توکیو.

٣. هېوادونه: افغانستان، امریکا، ایران، پاکستان.

۴. سیندونه: هریرود، هلمند، آمو، کوکچه.

۵. بحیرې: کسپین، توره بحیره، مدیترانه.

٦. اوقیانوسونه: د اطلس او قیانوس، د هند اوقیانوس.

٧. سیارې: عطارد، زهره، مریخ، زحل، او رانوس.

٨. ورځپاڼې: د کابل انیس ورځپاڼه، د کابل ښار د اصلاح او هېواد ورځپاڼې

٩. مجلې: د کابل عرفان، کابل، د کمکیانو انیس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خاص نوم د پېژندلو ځو بېلګې دې پر تخته وليکي.
- لکه: افغانستان، بلخ.
- ښوونکی دې د متن نوي کلمې د تختې پر مخ وليکي. او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې خاص نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن دې په لوړ آواز ولولي.

٢. په لاندې کلمو کې خاص نوم په نښه او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

رحمان بابا ــ زرغونه انا ــ کابل ــ ننګرهار ــ مزار شريف ــ

ايران ــ د ننګرهار سپين غر آمو سيند.

٣. لاندې متن په خپلو کتابچو کې وليکئ، بيا تر خاصو نو مونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

شېر باز اکا خپلو زامنو سورګل او چنارګل ته نصيحت کاوه او ويل يې: «ګرانو زامنو! زما خبرې په غور سره واورئ. تل يو موټی اوسئ. څوک مه پرېږدئ چې ستاسو تر منځ درز واچوي. کومه رمه چې له ما څخه تاسو ته پاتې ده د زياتوالي په حال کې ده.

نو او س د پخوا په شان دا امکان نشته چې مېږې د څړ له پاره يوازې د بکوا دښتې ته بوځئ.

ښه به دا وي چې رمه د سپين غره او يا تور غره په لمنو کې وبيايئ.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيازده کوونکو د خاص نوم په اړه پوهه ترلاسه کړه؟
- په متن کې يې خاص نومونه پيدا کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په کور کې څو خاص نومونه په کتابچو کې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

يادونه:

بکوا د فراه په ولايت کې د يوې د ښتې نوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور د يرشم لوست

ګل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ګل پاچا الفت پېژندل او په متن کې د خاص نوم په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا د ګل پاچا الفت په هکله څه ويلی شئ؟
- څوک کولی شي چې ددې ليکوال په هکله خپلو ټولګيوالو ته معلومات ورکړي؟

ګل پاچا الفت د مير سيد پاچا زوی په (۱۲۸۷) لمريز هجري کال د لغمان د قرغيو دولسوالۍ په عزيز خان کڅ کې زېږېدلی و، دی يو پوه او فاضل انسان و. د خپل وخت پوهې يې حاصل کړې، څرنګه چې د غه ستر اونوميالی ليکوال او شاعر د زده کړې په پړاو کې ډېر ذکي او هوښيار و، نو پرخپلو استاذانو ډېر ګران و.

نوموړي کلونه کلونه دهېواد په علمي او فرهنګي ټولنو کې دنده تر سره کړې ده. ډېر کتابونه يې ليکلي دي. ((غوره نثرونه)) او ((غوره اشعار)) يې مشهور کتابونه دي.

ښاغلی الفت په خپلو ليکنو کې موږ ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل ورباندې وکړو. لکه چې وايي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شيطان جوړوي. همدا رنګ خپل هېواد او خلک ورباندې ګران وو او ټول افغانان ددې هېواد بچيان بولي، لکه چې وايي:

ديوه وطن او لاديو — تېر له سره په هېواد يو
دا وطن دی په موږ ګران
دا وطن دی د افغان

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن د مهمو ټکو په هکله زده کوونکو ته ګټور معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
۲. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ.

_____________ یو پوه او فاضل انسان و، په سلګونو کتابونه یې لیکلي دي.

ښاغلی الفت یو ښه _________او لیکوال و.

د ښاغلي الفت ____________________ مشهور کتابونه دي.

۳. د لوستل شوي شعر مطلب په نثر واړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
۴. په متن کې خاص نوم پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د ګل پاچا الفت په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو د شعر مطلب په نثر ولیکلی شو؟
- زده کوونکو په متن کې خاص نومونه پیدا کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ګل پاچا الفت په اړه، څه چې یې زده کړل، څو کرښې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه د يرشم لوست

عام نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، د عام نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ستاسو په فکر عام نوم څه ډول نوم ته ويل کېږي؟
- تاسې کولی شئ چې د عام نوم څو بېلګې ووايئ؟

عام نوم: هغه نوم ته وايي چې په خاصو او ټاکلو شيانو او ځايونو د لالت نه کوي. عام نوم هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې په خپل ځان او دخپل ځان په شان نور موجودات په عامه بڼه راښيي.

د مثال په توګه: سړی، ونې، بزګران، بازار، ښار، کلی، بانډه. ښځه، نجونې، هلکان، استاذ، کتاب، قلم، کور.

لاندې جملې ولولئ تر کومو کلمو لاندې چې کرښه ايستل شوې ده هغو ته پام وکړئ:

١. په ښوونځي کې زده کوونکي زده کړه کوي.
٢. سېلاب راغی او ونې يې له بېخه وايستې.
٣. د اطفايې کارکوونکو نن په بازار کې ډېر زيات اور مړ کړ.
۴. د کابل په ښار کې څو کاله د مخه داسې بسونه په کار لويدلي وو چې د برېښنا په واسطه يې کار کاوه.
۵. ځينې خلک په ښار او ځينې يې په کلي او بانډو کې ژوند کوي.

په پورتنيو جملو کې ښوونځي، زده کوونکي، ونې، کارکوونکي، بازار، اور، ښار، کلي، بانډه، بسونه، او برېښنا داسې کلمې دي چې يو ټاکلی شخص او يا شی نه ښيي، بلکې عام نوم را ښيي، ځکه ذکر شوي نوم ته عام نوم وايي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د عام نوم د مثالونو په ورکولو سره زده کوونکو ته معلومات ورکړئ.
- له متن څخه عام نوم پر تخته ولیکئ لکه: ښوونځی.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن یو د بل په مرسته په چوپتیا سره ولولئ.
۲. هر ګروپ دې د عام نوم په معنا او مفهوم په خپل منځ کې خبرې وکړي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي په مخکې د عام نوم تعریف له یاده ووایي او څو عام نومونه دې د بېلګې په توګه پر تخته ولیکي.
۳. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې ولیکئ او تر عامو نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ.

مردان هغه دي چې همت ناک وي　　　د ننګ په کار کې چست و چالاک وي

خوشحال ختک

۴. لاندې متن ولولئ او یوازې عام نومونه پیدا او په کتابچو کې یې ولیکئ.

افغانستان یو زراعتي هېواد دی. ډېر خلک یې په بزګرۍ او مالدارۍ بوخت دي. دوی په کرونده کې له ماشینونو او ټرکټورونو څخه ګټه اخلي، زموږ د هېواد زیات شمېر خلک د کورنیو څارویو له حاصلاتو، لکه شیدې، مستې، پوڅې، غوښې او غوړو څخه ګټه اخلي او همدا ډول له وړیو، پوستکو، کولمو او د څارویو له ښکرونو څخه هم ګټه اخلي، چې زموږ د هېواد د صادراتو لویه برخه جوړوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د عام نوم په هکله پوهه تر لاسه کړه؟
- زده کوونکي د عام نوم په اړه خبرې کولی شي او بېلګې یې په نومونو او کلمو کې ویلی شي؟
- زده کوونکي د خپلو زده کړو څخه د خوښۍ احساس کوي؟
- آیا دوی وکولی شول چې په ورکړل شوي متن کې عام نومونه پیدا کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه عام نومونه له یاده په خپلو کتابچو کې ولیکي او په جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ د پرشم لوست

لمریز نظام

موخه: د متن لوستل، لیکل د لمریز نظام په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ویلی شئ چې لمریز نظام یعنی څه؟
- آیا پوهیږئ چې زموږ په لمریز نظام کې څو سیارې موجودې دي؟

کله چې موږ آسمان ته ګورو، د ورځې لمر او د شپې په کې سپوږمۍ او ستوري وینو. د لمر په وجه ورځ رڼا وي، آسمان د شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلی ښکاري.

په لمریز نظام کې (۹) سیارې موجودې دي چې ټولې د لمر په شاو خوا کې څرخي. یوازې ځمکه په (۳۶۵) ورځو او شپږو ساعتونو کې چې یو کال دی یو ځل له ځمکې څخه راڅرخي.

سیارې په خپله رڼا نه لري. خپله رڼا له لمر څخه اخلي. کله چې موږ د شپې له خوا آسمان ته وګورو ډېر ستوري وینو او د ورځې له خوا موږ دا ستوري نشو لیدلی، ځکه دلمر رڼا ډېره زیاته وي.

لمریز نظام د خدای تعالی (جل جلاله) د قدرتونو یوه روښانه نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د لمريز نظام په اړه د زده کوونکو د پوهې او سويې په پام کې نيولو سره معلومات ورکړئ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لغتونه او معناګانې

الف: وجه — سبب

ب: سياره — هغه ستوري چې د لمر په شاوخوا ګرځېږي او خپله رڼا نه لري.

ج: نښه — علامه

د: نظام — جوړښت او ترتيب

۲. د لاندې جملو تش ځايونه په ورکړل شوو مناسبو ربطي توروسره ډک او په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

- آسمان ______ شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلې ښکاري.
- (په، د، له، چې)
- په شمسي نظام ______ نهه سيارې موجودې دي.
- (کې، د، څخه، له)
- سيارې خپله رڼا د لمر ______ اخلي.
- (چې، کې، څخه، په)
- کله چې موږ آسمان ______ د شپې ګورو، ډېر ستوري وينو.
- (چې، کې، په، ته)
- ځمکه په ۳۶۵ ورځو، او شپږو ساعتونو کې يوځل د لمر په ______ را ګرځي.
- (شا، خوا، شاوخوا)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د لمريز نظام په هکله خبرې کولی شي؟
- آيا زده کوونکي د پوهې او معلوماتو لاس ته راوړلو څخه د خوښۍ احساس کوي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لمريز نظام په هکله څو کرښې مقاله وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست
ابن سینا

موخه: د متن لوستل، لیکل،او د ابن سینا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ابن سینا څوک و؟
- څه فکر کوئ چې دغه عالم په کومو، علومو کې پوره لاس درلود؟

ابن سینا د نړۍ مشهور عالم او. د بخارا په ښار کې زېږېدلی و.

نوموړی لا د شلو کلونه و چې د خپل وخت د یوه پوه شخص په نوم یادېده.

ابـن سـینا سربېره پردې پـه شـاعرۍ کـې هم مـشهور و.ابـن سـینا د طـب پـه هکلـه شپاړس کتابونه لیکلي دي. خورا مشهور کتاب یې د (القانون فی الطب) پـه نـوم یادیږي. له دې کتاب څخه تر شپږ سوو کلونو زیـات د درسـي کتـاب پـه توګـه ګټـه اخیستل کېده. او س هم په ځینو ځایونو کې له نوموړي کتاب څخه ګټه اخیـستل کېږي. د ا کتاب د عصري طب بنسټ جوړوي.

ابـن سـینا د فلـسفې او عقایـدو پـه هکلـه (۲۸) کتابونـه لیکلـي دي. همـدا ډول یـوولس کتابونـه یـې د نجـوم او سـاینس پـه برخـه او څلـور کتابونـه یـې د شـعر او شاعرۍ په اړه لیکلي دي. دنړۍ اوسنی طبابت دهغـه لـه معلوماتو څخه منځ تـه راغلی او د نړۍ ټول خلک د ابن سینا خدمتونو ته په درنه سترګه ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې د ابن سینا په اړه معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې نوې کلمې په تخته ولیکي او معنا دې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
خو تنه زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه څه چې یې له متن څخه زده کړل معلومات وړاندې کړي.

۲. لاندې لغتونه معنا شوي دي تاسې له هرې کلمې څخه جملې جوړې کړئ.

مشهور _____	(د شهرت خاوند)
طبابت _____	(درملنه)
سرېېره ______	(علاوه)
نجوم _______	(دستورو علم)
عصري ______	(د زماني سره سم)
بنسټ _______	(اساس)

۳. دلاندې پوښتنو له پاره په شفاهي توګه سم ځوابونه ورکړئ.

- ابن سینا په کوم ښار کې زیږیدلی و؟
- ابن سینا په کومو علومو کې پوره لاس درلوده؟
- ابن سینا څو کتابونه لیکلي دي؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي وپوهېدل چې دغه پوه عالم کوم کوم کتابونه لیکلي دي؟
- آیا زده کوونکو وکولی شول چې پوښتنو ته سم ځوابونه ورکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه یوه لنډه مقاله ولیکي.

اته دېرشم لوست

دونې رېښې

موخه: د متن لوستل، ليکل او د ونې رېښو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو د ونې رېښې ليدلې دي؟
- د ونو هغه برخه چې د خاورو لاندې ده څه نوميږي؟
- ستاسو په نظر دونو رېښې څه دنده لري؟

کله چې تاسو ونې ته ګورئ نو يوازې پاڼې، څانګې او تنه يې ستاسو په نظر راځي. خو دونو هغه برخه چې ترځمکې لاندې ده او د ريښو په نوم يادېږي تاسو يې نه وينئ.

ريښې هم د څانګو په شان لويې او کوچنۍ دي. تر ځمکې لاندې وي او په ستر ګو نه ليدل کېږي. د ځينو ونو ريښې دهغو ونو د څانګو په اندازه په ځمکه کې غځېدلې دي.

ځينې ريښې په ځمکه کې ژورې تللې وي او ځينې د ځمکې سطحې ته نږدې وي. دريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ټينګه ساتي. که ونه رېښې ونه لري نو تېز بادېې رانسکوروي.

تاسو به ليدلي وي چې زياتې ونې دزياتو تېزو بادونو سره ټينګې ولاړې وي. چې دا ټينګوالی يې د زياتو او کلکو ريښو دشته والي له امله دی. تاسو ته څرګنده ده چې ونې اوبو او خوارو ته اړتيا لري. ونې د رېښو په وسيله له ځمکې څخه اوبه او خواړه جذبوي. د ريښو په پای کې د وېښتانو په شان کوچنۍ رېښې موجودې دي. همدا کوچنۍ ريښې اوبه او خواړه جذبوي. بيا يې پاڼو او څانګو ته لېږدوي په کار داده چې موږ ونو ته په مناسب وخت سره اوبه ور کړو او د شاوخوا خاوره يې نرمه وساتو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ونو د ريښو په هکله معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي او ڤونور زده کوونکي دې دونې د ريښو په اړه خپل معلومات نوروته وړاندې کړي.

۲. دلاندې کلمو متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او دکلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

لاندې ________

نږدې ________

تېنګه ________

تېز ________

سست، پيل، پاس، ورو، لرې

۳. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

ريښې هم د څانګو په شان لوېږي او ______________ وي.

د ځينو ونو ريښې د هغوونو د څانګو په اندازه په ځمکه کې ______________ وي.

د ريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ______________ ساتي.

۴. زده کوونکي دې يو بل ته دلوست له مخې املا ووايي.

ارزونه:

- زده کوونکي د لوست متن لوستلی شي؟
- زده کوونکي په دې پوه شول چې د ونو ريښې څه دنده لري؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ونې دجوړښت په هکله څو کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه د پرشم لوست

چاپېریال (محیط)

موخه: د متن لوستل، لیکل، د چاپېریال پېژندنه، د چاپېریال د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې زموږ چاپېریال له څه شي څخه جوړ شوی دی؟
- په هغه ځای کې چې موږ ژوند کوو د څه شي په نوم یادېږي؟

هر هغه څه چې زموږ په شاو خوا کې دي. زموږ چاپېریال یا محیط دی. زموږ کور، کلی، ښوونځي، سړکونه، د لوبو ځای، خلک، هغه ښار او کلي چې موږ پکې اوسېږو، او هغه هوا چې موږ یې تنفس کوو دا ټول زموږ د چاپېریال یوه برخه ده. ځمکه د ټولو ژویو او الوتونکو مرغانو له پاره چاپېریال یاد ژوند محیط دی. زموږ چاپېریال پر موږ ډېره اغېزه لري.

موږ د روښنايي او تودوخې سربېره په زرګونو نورو شیانو ته اړتیا لرو. د نړۍ د وګړیو شمېر ورځ په ورځ په زیاتېدو دی. ډېر هغه څه چې موږ یې کاروو، د چاپېریال د ککړتیا سبب کېږي. چې دا ککړتیا بیا ډېری ناروغۍ رامنځ ته کوي.

د ټولو خلکو دنده ده چې باید خپل چاپېریال پاک او سوتره وساتي. هغه مواد چې زموږ د چاپېریال د ککړتیا سبب ګرځي په دوه ډوله دي:

یو هغه چې په ځمکه کې تجزیه کېږي او چې د خاورې سره یو ځای شي ځمکه د کښت له پاره قوي کوي. دوهم ډول هغه فضله مواد دي چې د تجزیه کېدلو وړنه وي لکه پلاستیک او داسې نور. که چېرې پلاستیک په ځمکه کې وي هغه په خپلو اجزاو نه تجزیه کېږي که خاروي یې وخوري ناروغه کېږي او حتی د مړینې سبب یې ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د چاپېریال د ارزښت او ګټو په اړه د زده کوونکو نظریات او معلومات واوري او زده کوونکي وهڅوئ چې په دې اړه بحث او خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن یو د بل په مرسته ولولئ!

۲. څوتنه زده کوونکي دې د چاپېریال په اړه خبرې وکړي.

۳. د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو څنګ ته یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

شاوخوا،	حیواناتو،	ضـرورت،
دنیا،		
خلکو،	توکي،	ضرر

چاپېریال ________

ژویو ___________

اړتیا ___________

نړۍ ____________

وګړیو __________

زیان ___________ مواد ____________

۴. پوښتنې:

الف: چاپېریال څه ته وایي؟ ب: د چاپېریال د ککړتیا علت څه دی؟

ج: بېکاره یا فضله مواد باید څه کړو؟ د: د چاپېریال ساتنه د چا دنده ده؟

۵. د لاندې جملو تش ځایونه د لېندیو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

الف: هر هغه څه چې ستاسو شاوخوا کې دي ستاسو چاپېریال ________. (و، کړ، دی)

ب: ستاسو چاپېریال پرتاسو ډېرې اغېزې ___

(لري، کړي، درلود)

ج: که ځاروي پلاستیک ______________ هغوی ته ډېر زیان رسوي.

(وخوري، خوړی، وخوړ)

د: د محیط ساتنه دټولو خلکو دنده __________________. (دی،ده،وي،)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ژوند چاپېریال په هکله یې معلومات ترلاسه کړ؟
- زده کوونکي د ژوند چاپېریال په اړه خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

هر هغه څه چې ستاسو په چاپېریال کې موجود دي نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

څلوېښتم لوست
مفرد نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، د مفرد نوم په معنا او مفهوم پوهېدل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې د مفرد نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- آيا د مفرد نوم بېلګې ويلی شئ؟

مفرد نوم: هغه دی چې په يوه ځانګړي شخص، حيوان او شي باندې د لالت وکړي لکه: ښوونکی، ترکاڼ، قلم، مشوانۍ، پياله او داسې نور.

لاندې جملو ته پام وکړئ او ويې لولئ.

۱. ښوونکي په لوست پيل وکړ.
۲. د جمال پلار ترکاڼ دی.
۳. دغه قلم شين رنګ لري.
۴. د دې مشوانۍ رنګ تور دی.
۵. دغه پياله ښکلې ده.
۶. هغه چرګ سپين رنګ لري.
۷. د اجمل اکا يو آس لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي. بیا دې د مفرد نوم په اړه لنډ معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې څو نومونه د تختې پرمخ ولیکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې مفرد نومونه په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعالیت:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. زده کوونکي دې لاندې جملې ولولي او یو بل سره دې مفرد نومونه په ګوته کړي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

محمد ګل د پنځم ټولګي زده کوونکی دی.
محمد ګل هر سهار وختي له خوبه پاڅیږي لومړی لمونځ کوي ترچای څښلو وروسته بیا ښوونځي ته ځي.

۳. لاندې شعر ولولئ! په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ! مفرد نومونه یې په ګوته کړئ اوبیا یې په څپو واړوئ.

ای دهقانه وخت د کار اوستا دزیار دی
ستا د لاس ګټې ته هرڅوک امیدواردی
خپل وطن په هر راز بوټو ښایسته کړه
ستا په زیار سره وطن ګل وګلزاردی

۴. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په مفردو کلمو سره بشپړې کړئ.

- ______________ زده کوونکو ته درس ورکوي.
- زما ټولګیوال اجمل __________ د ننګرهار په ښار کې دی.

۵. څو جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ چې مفرد نوم په کې وکارول شي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې په ورکړل شوو جملو کې د مفرد نوم پیدا کړي؟
- آیا زده کوونکي په شعر کې د مفرد نومونه پیدا او هره کلمه یې په څپو واړوله؟

کورنۍ دنده:

شپږ مفرد نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څلوېښتم لوست

کولالي

موخه: د متن لوستل، ليکل، د کولالي په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ولې شئ چې کولال څوک دی؟
- آيا ستاسو په کليو او سيمو کې کولال شته؟
- له کولالي پرته د څو نورو کسبونو نومونه واخلئ؟

يوه ورځ ښوونکي له خپلو زده کوونکو څخه پوښتنه وکړه. هغه څوک چې له ختو څخه موږ ته شيان جوړوي څه نوميږي؟

اجمل لاس پورته کړ او ويې ويل: کولال نوميږي.

ښوونکي بيا پوښتنه وکړه: چې کولال زموږ له پاره کوم شيان جوړوي؟

ميرويس وويل: کولال له ختو څخه منګي، کوزې، کاسې، ګلدانۍ، مټونه، کندولې، تنور، او نور شيان جوړوي.

شيرشاه پوښتنه وکړه: آيا موږ هم کولی شو چې له ختو څخه داسې ښکلي شيان جوړ کړو؟ ښوونکي وويل: هو! خو دا کار جلا پوهه او تجربه غواړي.

ريدی وويل: که موږ د کولال کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

وګورو، نوښايي چې ځينې شيان ور څخه زده کړو.

ښوونکي وويل: ډېر ښه سبا به د کولال د کار ځای ته ورشو سهار چې زده کوونکي ټولګي ته راغلل، ښوونکي وويل: د مخه تردې چې د کولال ځای ته لاړ شو، موږ بايد کومې خبرې او لارښوونې په پام کې ونيسو؟اسد وويل: موږ بايد د لارې په يوه غاړه ولاړ شو.

ختک وويل: د دې له پاره چې په کولالۍ کې څه شی مات نه کړو نو په کار داده چې لوښو ته به لاس نه ور وړو.

ښوونکي وويل: ډېرې ښې لارښوونې مو وکړې که چېرې موږ له دې خبرو سره سم چلند وکړو، له دې کتنې څخه به ډېرخوند واخلو او معلومات به ترلاسه کړو.

زده کوونکي د خپل ښوونکي سره يو ځای د لارې په څنډه د کولال د دوکان په لور روان شول کله چې کولالي ته ورسېدل ښوونکي وويل وګورئ دلته د کولالۍ دماتو لوښو څومره کودي پراته دي.

دکولال د کور په مخکې د کولال زامنو او لوڼو کار کاوه، ځينو ختې په لرګيو وهله او ځينو خاوره چاڼوله. ښوونکي او زده کوونکو د کولال ماما سره روغبړ وکړ سمندر ترې پوښتنه وکړه: کولال ماما: دا خاوره ولې په لرګيو وهئ؟

کولال وويل: د دې له پاره چې خاوره ښه پخه شي. اجمل پوښتنه وکړه ولې دوی خاورې چاڼوي؟ کولال وويل: ځکه چې وړې تيږې ځنې جلا او بېلې شي.جمال پوښتنه وکړه کولال ماما، دا خاوره له کوم ځای څخه راوړئ؟

کولال وويل: له غره څخه يې راوړو. دا خاوره په هر ځای کې نه پيدا کېږي ځکه د خاورينو لوښو د جوړولو له پاره مټينه او پخه خټه په کار وي. زرغون وويل: خټه څنګه جوړوئ؟ کولال وويل: کله چې خاوره له وړو ډبرو څخه په چاڼولو جلا شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا اوبه پکې اچوو چې ښه لنده شي. کله چې خټه ښه پخه شوه نو بیا یې څرخ ته راوړو.

بریالي وویل: کولال ماما! لاس دې ولې دومره ژر ژر په اوبو لندوې؟

کولال وویل: د دې له پاره لاس په اوبو لندوم چې خټه مې په لاس پورې ونه نښلي.

توریالي وویل: کولال ماما! د لوښي منځ ته ولې دومره په کراره لاس ورننه باسې؟

کولال ځواب ورکړ: د دې له پاره چې دلوښي منځ هم سم جوړ شي، نو په کراره لاس ور وړم.

ریدی وویل: وګورئ، څه ښه نقش یې پرې کښلی او څومره ښکلی لوښی ځنې جوړ شو. سور ګل پوښتنه وکړه: کولال ماما دا منګی څو ورځې لمر ته ږدئ؟
کولال وویل څلور یا پنځه ورځې چې ښه وچ شي ترڅو په داش کې مات نشي. بیا یې په داش کې ږدو چې پاخه شي. راځئ، چې داش او بټۍ هم دروښیم. بټۍ دوه پوړه لري.
لومړی لوښي په کراره د بټۍ په پاسني پوړ کې ږدو او بیا په لاندېني پوړ کې اور بلوو څو شپې وروسته لوښي په پاسني پوړ کې پخېږي، کله چې بټۍ سړه شي بیا لوښي ځنې راباسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د کولالي په اړه دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې په مخ ولیکي او معنا دې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.

٢. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ بیا د مفردو نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

ښوونکي، میرویس، اجمل، کولالي، شیر ، ایمل،

سهار، اسد ، خټک ، سمندر ، جمال، توریالی، ریدي.

٣. لاندې معنا شوې لغتونه په جملو کې وکاروئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

بټۍ	داش
لوښي	ظروف، له خټو څخه جوړ شوي شیان
پوړ	منزل
زرغون	شین

۴. زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له متن څخه د ضمیر کلمې پیدا او ولیکي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکو کولال او د هغه د دندې په هکله پوهه او معلومات پیدا کړل؟
- دکولالي په اړه معلومات ورکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د کولالي د کسب په اړه څو کرښې مقاله ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست
نیوټن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوټن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې قوې په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د نیوټن نوم خو به مو اورېدلی وي هغه څوک او کوم خدمت یې کړی دی؟
- ویلی شئ چې د جاذبې قوه څه ته وایي؟

نیوټن یو ساینس پوه و چې تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انګلستان کې ژوند کاوه. وایي چې یوه ورځ نیوټن د مڼې تریوې ونې لاندې ناست و. یوه مڼه له ونې ښخه و لوېده او د نیوټن په سر ولګیده. نیوټن د مڼې له رالوېدو څخه په دې فکر کې شو چې هر شی ولې ځمکې ته را لوېږي؟ له ډېرې څېړنې وروسته هغه په دې پوه شو چې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خواته را کاږي.

آیا تاسو پوهېږئ چې مڼې ولې له ونې څخه را لوېږي؟ یا یو توپ د مېز له سر څخه ولې ښکته پر ځمکه را لوېږي؟

ځواب یې دا دی چې ځمکه یوه قوه لري چې هرشی د ځان خواته را کاږي. او دې ته د ځمکې جاذبه قوه وایي. د ځمکې جاذبه قوه هغه د ځمکې د مرکز خوا ته را کش کوي. هر څومره چې یو شی د ځمکې سطحې ته نژدې وي د ځمکې د جاذبې د قوې په سبب وزن پیدا کوي.

هر څومره چې موږ له ځمکې څخه لېرې شو د ځمکې د جاذبې اغېزه کمېږي. باید ووایو چې د جاذبې قوه په هر شي باندې که لوی وي او که واړه، اغېزه لري.

نیوټن هغه عالم او پوه و چې د ساینس د علم په ساحه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن دې ولولي.
- د جاذبې قوې په اړه چې نيوټن څنګه کشف کړه معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. متن يو له بل سره ولولئ!
٢. د جاذبې قوې په اړه په خپلو ګروپونو کې خبرې وکړئ!
٣. لغتونه او معناګانې

لغتونه	معناګانې
الف: جاذبه	کشش
ب: اغيزه	تاثير
ج: نيغ	مستقيم
د: کشف	د يوه نوي شي پيدا کول

۴. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
الف: نيوټن د ځمکې د جاذبې قانون ________کړ.
ب: نيوټن يو ________ و.
ج: ځمکه هر شی د ځان لوري ته را کاږي ځکه چې ځمکه د جاذبې قوه ________.

۵. لاندې پوښتنو ته سم ځوابونه وټاکئ.
- د ځمکې د جاذبې قوه هر شی کومې خواته را کش کوي؟
  الف: د ځمکې د مرکز خواته.
  ب: د ځمکې د سطحې خواته.
  ج: د شمال خواته.
  د: د جنوب خواته.
- کوم شی د جاذبې قوه لري؟
  الف: يوازې ځمکه.
  ب: يوازې سپوږمۍ.
  ج: هر شی.
  د: هيڅ شی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نيوټن په اړه يې پوهه يا معلومات تر لاسه کړل؟
- زده کوونکي په دې هکله خبرې کولی شي چې هر شی ولې د ځمکې خواته لوېږي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.
(د جاذبې قوه، نيوټن، ځمکه، کشف)

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست

د جمع نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د جمع نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د جمع نوم څه ډول کلمه ده؟
- کولی شئ چې د جمع څو نومونه ووايئ؟

د جمع نوم: هغه نوم دی چې له يوه څخه پر زياتو اشخاصو، څارويو او شيانو دلالت وکړي. لکه ښوونکي، نجونې، هلکان، ونې، پسونه، خويندې، ورونه، کتابونه، ګېلاسونه او داسې نور.

په پښتو ژبه کې که وغواړو چې د ځينو مفردو نومونو په پای کې د (ونه، آن، يان، ګاني (ه) اوږده، (ې) څرګنده، (ي) وروستاړي راوړو په جمعو کلمو باندې بدليږي.

لکه:

مفرد	جمع
مېز	مېزونه
مېږی	مېږي
دوبي	دوبيان
هلک	هلکان
بزګر	بزګران
کارګر	کارګران
بيزو	بيزوګان
خور	خويندې
سړی	سړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونكي ته لارښووني:

- ښوونكى دې متن ولولي.
- د جمع نوم په اړه دې زده كوونكو ته د بېلگو په وړاندې كولو سره معلومات وركړي.

دزده كوونكو فعاليتونه:

۱. زده كوونكي دې متن ولولي.
۲. له هر گروپ څخه دې يو يو تن دټولگي مخې ته راشي او دا كلمې (گېلاسونه، ونې، هلكان، ورونه،) پرتخته باندې وليكي نور ټولگيوال دې همدغه دجمع كلمې په جملوكې وكاروي.
۳. دجمع د نوم تعريف په لاندې جملو كې په نښه كړئ!
الف: جمع هغه كلمه ده چې پر يوه شي باندې دلالت كوي.
ب: جمع هغه كلمه ده چې له يوه شي څخه پر زياتو شيانو دلالت كوي.
۴. دلاندې مفردو كلمو څخه د جمع نومونه جوړ كړئ او په خپلو كتابچو كې يې وليكئ.
ونه، پېغله، نجلۍ، هلک، غر، سيند، باغ، پسه مېږه،
آس، بوټ، مرغه، مور، پلار، اكا، نيكه

ارزونه:

- آيا زده كوونكي متن سم لوستلى شي؟
- زده كوونكي د جمع په معنا او مفهوم پوه شوي دي؟
- زده كوونكو وكولى شول چې د مفردو نومونو څخه د جمع نومونه جوړ كړي؟

كورنۍ دنده:

لاندې جملې ولولئ! جمع نومونه يې په خپلو كتابچو كې وليكئ.
افغانستان ډېر غرونه لري.
زموږ په هېواد كې د منيو باغونه ډېر دي.
ټول افغانان سره ورونه دي.
كوچيان په اوړي كې سړو سيمو ته كډې كوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست
شېدې پلورونکی

موخه: د متن لوستل، ليکل، اوزده کوونکي په دې پوه شي چې په شېدوکې اوبه ګډول لويه ګناه ده او بايد ترې ډډه وشي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر د شېدو په پلورلو کې د اوبو ګډول ښه عمل دی؟
- څه فکر کوئ چې د دې کيسې پايله به څه وي؟

وايي چې يوه سړي څو مېږې او وزې درلودې چې ډېره ښه ساتنه به يې کوله. سهار او ماښام به يې له دې څارويو څخه ډېرې شېدې اخيستلې. چې کله به يې شېدې بازار ته د خرڅولو له پاره يوړې نو يوه اندازه اوبه به يې په کې ورګډې کړې چې شېدې زياتې شي او ډېرې پيسې پرې لاس ته راوړي. وزواو مېږو به بچې زېږول او هرکال به يې شمېر زياتېده.

څه موده وروسته د وزو او مېږو يوه لويه رمه جوړه شوه. څومره چې شېدې زياتېدې هومره به يې پکې زياتې اوبه اچولې او ډېرې پيسې به يې لاس ته راوړې. کليوال چې دده په ټګۍ پوه شول نو ښېراوې به يې ورته کولې.

يوه ورځ د منې په موسم کې ډېر سخت باران واورېده او لوی سېلاب روان شو، څو تندرونه هم ولوېدل سېلاب نور هم زور واخيست. د دغه سړي مېږې او وزې چې په نږدې خوړکې په څر بوختې وې، نيمايي يې سېلاب په يوه شېبه کې

واخیستې او ویوړې، خلکو به ویل: دغه سړي چې په شېدو کې څومره اوبه اچولې وې هغه ورته سېلاب شو او د ده نیمه رمه یې یووړه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې نوی لوست په لوړ آواز ولولي او بیا دې په مطلب خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له ځو زده کوونکو څخه وغواړي چې په وار سره د کیسې په موخه خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په مناسب آواز ولولئ!
۲. زده کوونکي دې له متن څخه یو بل ته د څو جملو املا ووایي او خپلې تېروتنې دې اصلاح کړي.
۳. پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.
سړي ولې په شیدو کې اوبه اچولې؟
د دې لوست اصلي مطلب څه شی دی؟
موږ باید په پلورلوکې څه شی په پام کې ونیسو؟
۴. له لاندې مفردو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې دجمع کلمې جوړې کړئ.
وزه ، موسم، تندر، مېږه، باران، خوږ، کلی ، سېلاب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- دکیسې په موخه پوه شول؟
- زده کوونکي په شفاهي توګه پوښتنوته ځوابونه ویلی شي؟
- آیا زده کوونکي پوه شول چې په هر کار کې ټګي ښه کار نه دی او باید ترې ډډه وکړو؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې موخه په خو کرښو کې ولیکي.
(د دغه سړي نیمایي مېږي او وزې ولې سېلاب یوړې؟)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست

صفت

موخه: دمتن لوستل، ليکل د صفت په معنا پوهېدل او په جملوکې د صفت کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسې په فکر صفت څه ډول کلمې ته وايي؟
- کولی شئ چې داسې جملې ووايئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شي؟

صفت: هغه کلمه ده چې د نوم ځرنګوالی ځرګندوي.

لکه: ښه، ښکلی، ډېر، هوښيار، سپين، تور، او داسې نور.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې ايستل شوې ده.

۱. تکړه زده کوونکي تل سبق وايي.

۲. هوښيار زده کوونکي د مفاهمې په وخت کې د يو بل خبروته غوږ نيسي.

۳. زموږ ښوونکې له موږ سره په درسونو کې ډېره مرسته کوي.

۴. د پاکو اوبو څښل بدن ته ګټه لري.

په پورتنيو جملو کې (تکړه، هوښيار، ډېره، پاکو) د صفت کلمې دي.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د صفت د کلمې په هکله دې معلومات ورکړي او څو صفتونه دې پرتخته وليکي.
- ښوونکی دې صفت لرونکي جملې پر زده کوونکو باندې د املا په ډول کار کړي او بيا دې د صفت کلمې په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن په چوپتيا سره ولولئ!

٢. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د صفت تر کلمې لاندې کرښه وکاږئ.

- د پخو مېوو خوړل بدن ته ګټه لري.
- زيار کښ بزګر له خپلې ځمکې څخه زيات حاصل اخلي.
- سپينه کوتره د سولې نښه ده.
- د کندز ختيځې ډېر خوارې دي.

٣. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د صفت کلمې په نښه اوويې ليکئ.

ښکلـی بـاغ تـازه چمـن ود ګـلانـو
شيـن سحـر او شـورو شـرو دمـرغـانـو
پـه سـل قسمـه آوازونـه ښـې نغمې وي
هـر طـرف تـه دبـلـبـلـو تـرانـې وي

(بريښنا ۳۳ مخ)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د صفت په معنا او مفهوم پوه شول؟
- صفتونه له ياده ويلی او په جملو کې يې کارولی شي؟
- زده کوونکو په شعرکې د صفتونو کلمې پيدا کړې شوې؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې د صفت کلمې په جملو کې وکاروي.

(سپين، هوښيار، پوه، ښه، بد، شين، لوی، رڼا، تياره)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

مزار (شریف) او بلخ

موخه: د متن لوستل، لیکل د مزار شریف او بلخ په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو مزار شریف لیدلی دی؟ که مو لیدلی وي خبرې پرې وکړئ؟
- ویلی شئ چې بلخ زموږ د هېواد په کوم ولایت کې دی؟

مزار شریف زموږ د ګران هېواد افغانستان په شمال کې پروت دی په دې ښار کې د آبي جومات په نامه یو ښکلی جومات شته چې زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزيات اهمیت لرونکی دی.

مزار شریف ته نژدې د بلخ د لرغوني ښار نښانې ښکاري. د دې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو کالو مخکې زمانې ته رسیږي.

بلخ په اتمه میلادي پېړۍ کې د پوهې او فرهنګ یو داسې ستر مرکز وچې د ښارونو د مور (اُم البلاد) په نامه يادېده.

دا ښار د چنګیز په تاړاکونو کې وران شو خو بیا په (۱۵) میلادي پیړۍ کې له سره ودان شوی. په دې ښار کې ستر دېوالونه موجود وو چې اوږدوالی یې یوولس زرو متروته رسېده. دا هم په همدې وخت کې له سره جوړ شو. په مزار شریف کې خلک په کرنه او مالدارۍ بوخت دي. ځینې خلک یې په لاسي صنایعو لکه دغالۍ اوبدلو، د ټغرونو او بدل او داسې نور وباندې لګیا دي. دقره قل د پسونو پالنه هم د دې سیمې ځانګړتیا ته شهرت ورکړی.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د متن د موخې په هکله معلومات وړاندې کړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. لاندې جملې ولولئ، په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا د صفت ترکلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- په دې ښار کې د ابی جومات په نامه ښکلی جومات شته.
- زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکي دی.
- دا جومات د خپلو سپینو کوترو د سیلونو له امله چې په شاوخوا کې یې الوځي یوه ځانګړې منظره جوړوي.

۳. لغتونه او معناګاني

مقبره	زیارت
ځانګړې	خاصه
پېړۍ	قرن

۴. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په کتابچو کې ډک کړئ.

الف: مزارشریف یو _______________ ښار دی.

ب: په دې ښار کې د آبی جومات په نامه یو _______________ جومات شته.

ج: ددې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو _____________.

۵. پوښتنې:

– دمزار شریف د ښار جومات څه نومیږي؟
– په دې زیارت کې د چا مبارکه مقبره هم شته؟
– بلخ په اتمه میلادي پېړۍ کې په کوم نامه یادېده؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د مزارشریف او بلخ په هکله پوهه حاصله کړه؟
- زده کوونکو په جملو کې د صفت کلمې پیدا کړی شوې؟
- آیا پوښتنو ته یې مناسب ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مزار شریف او بلخ په اړه شپږ کرښې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلوېښتم لوست

د نوم او صفت ترمنځ اړيکې

موخه: د متن لوستل ،ليکل د نوم او صفت ترمنځ د اړيکو په هکله پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د تاسو په فکر د نوم او صفت ترمنځ اړيکې شته؟
- آيا کولی شئ داسې يوه جمله ووايئ چې هم نوم او هم دصفت کلمه ولري؟

لاندې جملې ولولئ او هغو عبارتونو ته ښه ځير شئ چې کرښه ترې لاندې ايستل شوې ده.

١. هوښيار هلک هېڅکله په ناوړه عمل لاس نه پورې کوي.
٢. مهربانه مور تل خپلو ماشومانو ته پاملرنه کوي.
٣. روڼ لمر تياره نړۍ روښانه کوي.
۴. په لوړې ونې کې ډېرې مرغۍ ناستې دي.

په پورتنيو جملو کې (هوښيار، ناوړه، مهربانه، روڼ، تياره، او لوړې،) صفتونه دي چې د (هلک، عمل، مور، لمر، نړۍ، ونې) تر نومونو دمخه راوړل شوي دي.

په پښتو ژبه کې صفت ترنوم (موصوف) څخه دمخه او کله کله وروسته راځي لکه،احمد شاه بابا ، نازو انا ، او صفتونه د مذکر او مونث مفرد او جمع په لحاظ د نوم تابع دي.

لکه:	خوږناک،	خوږه مينه،	پوه زده کوونکی
	خواږه ناکونه،	خوږې مينې،	پوهه زده کوونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب آواز ولوله!
- د نوم او صفت ترمنځ د اړیکو په هکله معلومات ورکړه او په جملو کې یې د نوم او صفت بېلګې د تختې پرمخ ولیکه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن دې په چوپتیا سره ولولي.
٢. لاندې صفتونه دې لومړې د موصوف یعنې د نوم سره یو ځای ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

(تکړه، ښه ، قلم، تېره، زده کوونکی، چاړه، وښتان، کتاب، لاسونه، کالي، تود، سوړ)

دلاندې تشو جملو ځایونه د چوکاټ په مناسبو صفتونو او نومونو سره په خپلو کتابچو بشپړې کړئ.

خوږ، منه، خوږه، کندهار، چارمغز، کلک

دا انار________________دی.

دا ________________ خوږه ده.

دا کیله __________ خوږه ده.

د ________________ انګور خواږه دي.

د ________________ پوستکی __________ وي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې په پښتو ژبه کې صفت د نوم څخه مخکې راځي؟
- زده کوونکي کولی شي چې له یاده داسې جملې ووایي چې د نوم او صفت ترمنځ اړیکې پکې وښیي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي چې دنوم اوصفت ترمنځ اړیکې په کې وښیي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان له تانه شم قربان
ته وينه دافغان ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد وطنه ته شې ښاد
موږه سربښندوپه تا اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې ګور ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسيا او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا او تاج يې ديما
ځارېږمه له تا افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library